

Locale Belangen

Orgaan van de Vereeniging voor Locale Belangen.

Verschijnt den 1sten en 16den van elke maand.

Commissie van Redactie:

J. J. G. E. RUCKERT, G. de RAAD, F. W. M. KERCHMAN.

Redactie-Secretaris: J. E. FLOHR.

Stukken der vereeniging betreffende te zenden
a/d Secretaris G. de Raad, Semarang (Karreweg).

Voor stukken het Tijdschrift betreffende (redac-
tie, advertenties, enz.), wende men zich tot den
Redactie-Secretaris, J. E. Flohr, Karangtoerie
Semarang.

I N H O U D:

Wat hangt ons boven het hoofd? — Drinkwatervoorziening door zuivering van rivierwater. — Decentraliana. — De Indische Raden. — Nederland. — Economisch overheidsbeheer. — Personalia. — Officieele Mededeelingen.

Wat hangt ons boven het hoofd?

In de Locomotief resp: van 24 Februari en 1 Maart j.l. komen de volgende mededeelingen voor:

Opheffing der gemeente Cheribon? Naar wij vernemen heeft de regeerings-commissaris voor de bestuurs Hervorming der regeering het voorstel gedaan, over te gaan tot opheffing der gemeente Cheribon, op grond o. m. van het gering aantal Europeanen, dat zij zou tellen.

De resident van Cheribon heeft zich echter tegen dit voorstel gekant.

Een protest der burgemeesters. In verband met het voornemen van de regeering, zooals haar dit door haar gemachtigde aan de hand is gedaan, om over te gaan tot opheffing van de gemeente Cheribon, waarvan wij eenige dagen geleden gewag maakten, vernam het *Soer. Hbld.* nog, dat ook overwogen wordt, over te gaan tot het brengen van een ingrijpende verandering in de positie der burgemeesters, waardoor veel van hun zelfstandigheid zal verloren gaan en zij direct ondergeschikt zullen worden aan het B. B. Naar het blad vernam, wordt thans van de zijde der burgemeesters een protest hiertegen voorbereid.

Van beide berichten weten wij niet met zekerheid de oorsprong en kunnen dus ook niet nagaan wat ervan juist is en in hoeverre deze voorstellen reeds vaste vormen hebben aangenomen.

Het laatste bericht past zich geheel aan, aan dat, waarop wij in ons vorig nummer reeds de aandacht vestigden — zie blz. 543 t/m 545 — en wij meenen daarop nu niet verder te moeten ingaan in de overtuiging, dat wij nog tijdig de bij de definitieve voorstellen aan te voeren argumenten zullen kunnen bespreken.

Bij het eerste bericht meenen wij echter nog even te moeten stilstaan.

Wij kunnen voorshands niet aannemen, dat het voorstel werkelijk geargumenteed is, zooals het berichtje aangeeft, omdat het verband, dat gelegd wordt tusschen de Burgemeestersfunctie en het aantal Europeesche inwoners o. i. ten eenenmale niet bestaat.

Het kan dan ook alleen worden aangevoerd om voorstellen die men nu eenmaal á tort et á travers wenscht doorgevoerd te zien, te voorzien van een toelichting, welke voor den buiten het gemeentewezen staanden beoordeelaar wellicht iets waarschijnlijk kan hebben.

De instelling van het burgemeestersambt is slechts op die plaatsen geschied, waar het gemeentewezen reeds zoodanig gegroeid was, dat het hoofd van plaatselijk bestuur niet langer in staat was het beheer v.d. Gemeente naar behooren te vervullen tegelijk met zijn eigen werkzaamheden.

Slechts het afnemen van de gemeentelijke werkzaamheden na de instelling van het burgemeestersambt zoodanig, dat het gezamenlijk waarnemen dier betrekkingen nu weer wel mogelijk zou zijn, zou een redelijk motief kunnen zijn, doch wij durven met een gerust hart te zeggen, dat juist het omgekeerde het geval is geweest.

Mochten de werkzaamheden van het hoofd van het plaatselijk Bestuur intusschen aanzienlijk verminderd zijn, dan lijkt het ons aangewezen, die functie op te heffen en het daarvoor in aanmerking komende deel van diens werk aan den Burgemeester op te dragen, wat o. i. niet alleen praktisch mogelijk is, doch hetwelk de juiste oplossing zou zijn.

Het karakter van het Bestuur in de plaatsen, waar Gemeenten zijn en ook natuurlijk moeten zijn, is zoo geheel anders, dan die van het Bestuur daar buiten, dat het onjuist zou zijn, iemand, die met de laatstgenoemde bestuurswijze bekend is — de B. B. ambtenaar — met het eerstgenoemde Bestuur te belasten indien eene andere oplossing mogelijk is. Gelden buiten de Gemeenten in hoofdzaak agrarische overwegingen, daarbinnen gelden die niet meer of hoogstens nog in de buitenwijken en zijn dan meestal reeds beïnvloed door de nabijzijnde groote plaats.

Het geheel wortel schieten en ingangvinden van het gemeentewezen wordt nog kunstmatig tegengehouden door het rekken van het bestaan der dessa's

binnen de
B. B. amb
niet opge

Wellich
schen Lar

Hoe di
het aantal
het aantal

Waar
volgt, dat
nog geen

Naar o
minsten i
meester. Z

Het Ge
wij deze
wijze als

Gemeenter
niet noodi
dan is, z

meen het
niet alleen
zen en so

Hierond
laatste vo
der versch

Batavia
Meester Cor
Buitenzorg
Bandoeng
Soekaboemi
Cheribon
Pekalongan
Tegal
Semarang
Salatiga
Ambarawa *

*) Geen Ge

binnen de gemeentegrenzen, een kwestie door bijna ieder adviseur — vele B. B. ambtenaren — als gewenscht en noodzakelijk erkend, doch tot nu toe niet opgelost uit financieele overwegingen.

Wellicht dat eene behoorlijke regeling van de financieele verhouding tusschen Land en Locaal ressort ook hierin verbetering kan brengen.

Hoe dit ook zij, het verband tusschen de inrichting van het Bestuur en het aantal Europeesche ingezetenen zien wij niet. Waarom neemt men juist het aantal Europeanen?

Waar trekt men de grens, en waarom? Uit de hieronderstaande staat volgt, dat zelfs in de centra van de Europeesche samenleving dit aantal nog geen 10% van het totaal aantal inwoners haalt.

Naar onze meening behoeft de verdeeling naar de rassen ook niet den minsten invloed uit te oefenen, op het al of niet hebben van een Burgemeester. Zij bepaalt slechts het karakter van de stad zelf.

Het Gemeentebestuur heeft te zorgen voor alle bevolkingsgroepen, waarbij wij deze groepeerings zien, economisch en niet volgens het ras, op dezelfde wijze als in Europa. Deze is van invloed op de samenstelling van den Gemeenteraad en daardoor op de gestes daarvan, doch niet op het al of niet noodige van een Burgemeester. Wil men een indeeling naar draagkracht, dan is, zoo men wil het inlandsche gedeelte der bevolking over het algemeen het minst draagkrachtige, doch dan bestaat het meer draagkrachtige niet alleen uit Europeanen, doch voor een dikwijls grooter deel uit Chinezen en soms ook uit vreemde Oosterlingen.

Hieronder volgt een overzicht aan de hand van de gegevens van de laatste volkstelling, een overzicht naar de ras-indeeling van de bevolking der verschillende kotta's.

	Europeanen		Chineez		Arabieren en andere vreemde Oosterlingen		Inlanders		Tezamen	a + b + c	
	Totaal	%	Totaal	%	Totaal	%	Totaal	%		Totaal	%
Batavia	24,540	9,65	38,978	15,38	3,463	1,37	186,837	73,6	253,818	66,981	26,4
Meester Cornelis	4,833	9,23	4,353	8,32	486	0,92	42,819	81,53	52,491	9,672	18,47
Buitenzorg	4,193	9,—	5,476	11,75	815	1,75	36,111	77,5	46,595	10,484	22,5
Bandoeng	9,043	9,44	6,495	6,85	245	0,26	79,017	83,45	94,800	15,783	16,55
Soekaboemi	1,261	5,37	2,766	11,78	11	0,05	19,495	82,8	23,533	4,038	17,2
Cheribon	971	2,94	5,451	16,5	1,290	3,9	25,339	76,66	33,051	7,712	23,34
Pekalongan	595	1,24	2,299	4,8	1,732	3,63	43,226	90,33	47,852	4,626	9,67
Tegal	973	2,91	2,625	7,57	860	2,48	30,229	87,04	34,687	4,458	12,96
Semarang	10,151	6,43	19,727	12,48	1,530	0,97	126,628	80,12	158,036	31,408	19,88
Salatiga	1,208	6,36	1,402	7,4	71	0,37	16,304	85,87	18,985	2,681	14,13
Ambarawa *)	622	3,98	1,103	7,05	65	0,42	13,816	88,55	15,606	1,790	11,45

*) Geen Gemeenteraad ingesteld.

	Europeanen		Chineez		Arabieren en andere vreemde Oosterlingen		Inlanders		Tezamen	a + b + c	
	Totaal	%	Totaal	%	Totaal	%	Totaal	%		Totaal	%
		a		b		c					
Soerabaia	17,497	9,1	22,118	11,48	4,164	2,16	148,411	77,26	192,190	43,779	22,74
Paseroean	669	1,96	2,210	6,49	365	1,07	30,894	90,48	34,138	3,244	9,52
Malang	3,504	8,16	3,853	8,86	459	1,07	35,165	81,91	42,981	7,816	18,06
Probolinggo	625	2,34	2,818	10,52	287	1,08	22,887	86,06	26,617	3,730	13,94
Magelang	2,803	7,74	3,328	9,17	113	0,31	29,968	82,78	36,213	*6,245	17,22
Djokja *)	3,730	3,6	5,643	5,44	84	0,08	94,254	90,88	103,711	*9,457	9,12
Solo *)	2,441	1,82	7,979	5,92	860	0,64	123,005	91,62	134,285	11,280	8,38
Madioen	1,285	4,08	2,171	6,88	59	0,19	28,078	88,25	31,593	3,515	11,75
Kediri	774	1,79	3,043	7,05	26	0,06	39,379	91,10	43,222	3,843	8,90
Blitar	511	2,58	1,716	8,68	15	0,08	17,512	88,66	19,754	2,242	11,34
Makassar	2,742	4,85	9,030	15,92	341	0,6	44,605	78,63	56,718	12,113	21,37
Medan	3,128	6,92	15,916	35,1	2,381	5,27	23,823	52,71	45,248	21,425	47,29
Palembang	998	12,19	8,987	4,1	3,021	1,35	60,720	82,36	73,726	13,006	17,64
Padang	1,979	5,2	6,272	16,42	1,164	3,06	28,754	75,32	38,169	19,415	24,68

*) Geen Gemeenteraad ingesteld.

Rekent men de groepen Europeanen, Chineez en Vreemde Oosterlingen als die van de meer draagkrachtigen, van welke dus de inkomsten der Gemeente voor een groot deel moeten komen, dan ziet men dat Cheribon daarbij nog niet zoo'n slecht figuur maakt.

Wij meenen allermint, dat een verhouding als deze als maatstaf kan worden aangehouden bij de beoordeeling of het Gemeentewezen een voorzitter noodig heeft, die zijn geheele werkkraft daaraan kan geven, maar vinden, waar hier althans eenig rechtstreeksche verband bestaat met de inkomsten, deze als minder onlogisch te mogen betitelen. Wij wijzen er nog op, dat de objecten zelf niet goed vergelijkbaar zijn omdat in de verschillende plaatsen het karakter van een bepaalde groep zelf reeds zooveel uiteen loopt. De Europeesche bevolking b. v. van ambtenarensteden als Bandoeng en Buitenzorg heeft weer een geheel andere geest en draagkraft dan die in een groote handelsstad, Soerabaia — Semarang.

Voor ons is de hoofdzak of er in een plaats voldoende public-spirit aanwezig is om de gemeentehuishouding te doen gedijen. Is die er, dan groeit de gemeentetaak vanzelf en natuurlijk en wij meenen, dat deze in de meesten onzer gemeenten in voldoende mate aanwezig is. Het is over het algemeen slechts de geheel onvoldoende financieele regeling, die deze zeer heeft geremd en dit nog doet.

De vijanden der decentralisatie zullen wellicht wijzen op de fouten, welke ook in de burgemeestersgemeenten gemaakt zijn en wij zullen die niet ont-

kennen, r
gewerkt n
de resulta
Zoolang
het tempo
dien opbl
meening
voorstel o

Semarang

Het bc
als hoofd
geheel hi
belang, w
van ten v

Gemeen

Ook de
haar te k
loopen zij
oud werd
staatkundi
der decent
onverhoed
leven.

Wij lat
wordt van
gemeenten

Wij kor
maakte re
bestuurshe
Het duidt,
meenten e
tot kleinee
bestuur-va

Dit klin
verdient.

Het ster
uitgroei v
plaatselijk

kennen, maar wij zien daarin juist een teeken dat er gewerkt wordt en gewerkt meer dan ooit te voren, hetgeen een ieder, die onbevooroordeeld de resultaten beschouwt, zal moeten toegeven.

Zoolang nog onze gemeenten het beeld vertoonen van sterken opbloei — het tempo moge verschillen — is het o. i. voor de Regeering meer taak om dien opbloei te steunen dan om dien tegen te werken, hetwelk naar onze meening ontegenzeggelijk het gevolg zal zijn indien het hier besproken voorstel ooit tot uitvoering mocht komen.

Semarang, 6 Maart 1923.

Red.

Het bovenstaande was persklaar toen in De Locomotief van 3 dezer als hoofdartikel het hieronderstaande artikel verscheen, hetwelk wij in zijn geheel hier meenen te moeten overnemen eensdeels vanwege het groote belang, waar het om gaat, anderdeels omdat wij ons met de strekking ervan ten volle kunnen vereenigen.

Gemeenten, geeft acht!

Ook de vrijheid der gemeenten moet steeds weder behoed worden om haar te kunnen behouden. Zoo zij in de geestdrift der handhaving verslappen, loopen zij gevaar te verliezen wat in zoovele jaren strijd van nieuw tegen oud werd verworven. Wat zijn twintig jaren jong gemeentelijk leven in de staatkundige ontwikkeling eener oude koloniale maatschappij? De wortels der decentralisatie zijn nog niet vergroeid met den Indischen grond. Een onverhoedschen rukwind moet zij nog vreezen als een aanslag op het leven.

Wij laten de ietwat hachelijke beeldspraak los om te preciseeren: Er wordt van de zijde der bestuurshervormers een aanslag op de Indische gemeenten beraamd.

Wij konden er aanvankelijk niet aan gelooven. Maar het openbaargemaakte resumé uit de voorstellen, door den regeeringscommissaris voor de bestuurshervorming toegezonden aan de regeering, nam onzen twijfel weg. Het duidt, in verband met rondwarende geruchten over opheffing van gemeenten en gezagsbeknotting van burgemeesters, op een bestudeerde poging tot kleineering van de positie der gemeenten en tot herstel van het oude bestuur-van-boven-af.

Dit klinkt kras en is misschien toch nog minder kras gezegd dan de opzet verdient.

Het sterkst spreekt die opzet uit deze drie alinea's, waarin de natuurlijke uitgroei van het tegenwoordig burgemeestersambt tot dat van hoofd van plaatselijk bestuur in dezen vorm wordt bejegend:

De regeeringscommissaris acht het beter, de historische lijn te volgen en is van meening, dat het juister is, het hoofd van plaatselijk bestuur geheel te belasten met de uitvoering der landsbepalingen en hem tevens, in samenwerking met enkele wethouders, te belasten met de uitvoering der gemeentebesluiten. De wethouders zouden dan door de gemeente gekozen worden en in het genot van een bezoldiging of van een toelage kunnen worden gesteld waardoor dus de uitvoering der besluiten in den geest, zooals de gemeente dien wil, mogelijk is.

Het voorzitterschap van den Raad en de voorbereiding van alles, wat in den Raad komt, zou men aan een anderen ambtenaar, den burgemeester, kunnen overlaten.

Voor de uitvoering der bepalingen wordt de bestuursambtenaar, o. a. in verband met de veelvuldige aanraking met de Inlandsche bevolking, meer de aangewezen persoon geacht, Indien men deze uitvoering aan den burgemeester opdroeg, zouden de meeste bestaande bepalingen moeten worden herzien, hetgeen tal van complicaties met zich brengt, terwijl allerlei bepalingen niet voor overdracht aan anderen in aanmerking kunnen komen en onder meer de politioneele taak in een kolonie taak der regeering dient te blijven".

De regeeringscommissaris voor de bestuurshervorming — wel te verstaan: voor de bestuurshervorming van minister De Graaff, welke decentralisatie zoekt in het splitsen van de bureaucratie in onderdeelen en het bestrijken van die onderdeelen met een vernis van moderne autonomie —, deze uitvoerder van een ontwerp, dat van juist een heel anderen geest is doortrokken dan onze decentralisatie-wetgeving ademt, ziet de „historische lijn" niet als een opgaande, doch als een op gelijk niveau eindeloos doorgetrokken lijn. De echte decentralisatie immers is de klimmende lijn der historische ontwikkeling van opgelegd tot meewerkend bestuur. Zij stelt geleidelijk de krachten en vermogens, welke in de maatschappij zelve leven, in de gelegenheid het bestuur te doordringen, er hun aandeel in te hebben, er geleidelijk het part, dat zij beheerschen kunnen, van over te nemen. De burgemeester is als het ware de verpersoonlijking van de groeiende plaatselijke medezeggenschap. Hij is het hoofd der gemeente, haar *voorman*, in tegenstelling van den B. B.-ambtenaar als plaatselijk bestuurshoofd, die in de eerste plaats is regeeringsambtenaar, orgaan van het centraal gezag, en — de praktijk bewees het — ook aanstonds in conflict zou komen, indien hij iets anders poogde te zijn.

En nu zou de regeeringscommissaris voor de bestuurshervorming de uitvoering van de gemeentebesluiten aan de B. B.-ambtenaar als den meest daartoe aangewezenen willen overdragen, omdat deze gemakkelijker aanraking met de Inlandsche bevolking heeft, omdat de bepalingen dan minder gewijzigd behoeven te worden en omdat de politie dan aan den regeeringsver-

tegenwo
minder n
gelooven
streeks
dien mer
als eenma
te over h
bevolking
als eenm
tusschen
Het argu
het of v
natuurlijk
legale co
er om d
worden o
het betr
litietaak.
onderges
bepaalde

Het z
ringscom
aan het
bewoog.
stuursher
digheid
weder zo
niet weg
wethoude
telijke be
in: over
te zegge
zullen d
roepen
naar, di
overblijv
satie, w
De nooc
een krac
zijn.

Geme
werd, er

tegenwoordiger blijft. Waarom de Inlandsche bevolking den burgemeester minder na zou staan dan den assistent-resident, begrijpen wij niet. Wij gelooven zelfs dat deze bevolking den burgemeester gemakkelijker rechtstreeks nadert dan den ambtenaar, van ouds als den gezagsman gekend, dien men niet dan door tal van portalen bereikt. En de burgemeester zal, als eenmaal de stadskampong onder gemeentebeheer is gebracht, gelegenheid te over hebben om zich met de nooden en eigenaardigheden der Inlandsche bevolking vertrouwd te maken. De Inlandsche gemeenteraadsleden zullen, als eenmaal de gemeente zich met de kampongs bemoeit, als middelaars tusschen gemeentebestuur en bevolking, hiertoe het hunne kunnen bijdragen. Het argument der bepalingen is een echt papieren argument. Wat schaadt het of veel bepalingen gewijzigd moeten worden? Het Staatsblad is er om natuurlijke ontwikkeling te bevorderen, niet om haar te belemmeren. En de legale complicaties, waar de regeeringscommissaris blijkbaar op doelt, zijn er om door onze bekwame bureau-ambtenaren te Batavia en Buitenzorg te worden ontward. Terwijl het politie-bezwaar kan worden ondervangen door het betrachten van de noodige geleidelijkheid in de overdracht van de politietaak. Men kan zich zeer wel een korps politie denken, den burgemeester ondergeschikt, welks taak aanvankelijk uitsluitend in de handhaving van bepaalde gemeente-verordeningen bestaat.

Het zijn argumenten *pour le besoin de la cause*, welke door den regeeringscommissaris worden aangevoerd om de lijn weder in te palmen, waaraan het decentralisatiescheepje zich nog maar nauwelijks vrij van den wal bewoog. Duidelijk kenbaar is zijn streven om met de invoering van de bestuurshervorming tegelijk een deel der reeds bestaande plaatselijke zelfstandigheid te knotten en in de nog jonge gemeenten de positie van het B. B. weder zooveel mogelijk te herstellen. Onze ongerustheid dienaangaande wordt niet weggenomen door het als vertrouwen wekkend berekende instituut der wethouders, die „in samenwerking” met den bestuursambtenaar de gemeentelijke besluiten zullen uitvoeren. Men denke zich eens even in deze situatie in: over het hoofd van een burgemeester heen, die niets over de uitvoering te zeggen heeft en alleen den presidialen hamer in den raad mag hanteeren, zullen de wethouders in den gemeenteraad ter verantwoording worden geroepen voor de uitvoering van besluiten, in samenwerking met een ambtenaar, dien de raad zelfs in het geheel niet kan bereiken! Wat zal er nog overblijven van de belangstelling in een gemeentelijke zaak bij een organisatie, welke raad en burgemeester bij voorbaat met machteloosheid slaat? De noodzakelijk tanende belangstelling zal den bestuurshervormers intusschen een krachtig argument voor de verdere vernietiging van het gemeentewezen zijn.

Gemeenten, het gaat hier om uw zaak en het behoort niet, zooals gemeld werd, enkel bij een protest van burgemeesters te blijven.

De opzet van het onderdeel der bestuurshervorming, dat de gemeenten raakt, tast heel de decentralisatie in haar fundamenteen aan. Want al geldt het vooralsnog alleen „de gemeenten die binnen een provincie (in het plan der bestuurshervorming) liggen”, het geldt alle gemeenten op den duur, want de bestuurshervorming is bestemd om geleidelijk te worden uitgebreid over het geheele gebied waar thans reeds de decentralisatie werkt.

De gemeenten behooren dit niet zoo maar over hun kant te laten gaan. Er is allereerst aanleiding voor de gemeenteraden om de volledige voorstellen, zoover ze de gemeente betreffen, van de regeering op te vragen, opdat zij, alvorens deze voorstellen vasteren vorm erlangen, gelegenheid vinden hun stem te laten hooren.

Maar ook van de zijde der gemeentenaren, in kiesvereenigingen of verwante corporaties georganiseerd, kan men belangstelling toonen door aan te dringen op tijdige openbaarheid van al wat de raakvlakken tusschen bestuurshervorming en decentralisatie betreft.

En de Vereeniging voor Locale Belangen is zeker de aangewezen organisatie om de bedenkingen tegen deze poging tot ontwrichting van de decentralisatie deskundig te formuleeren, waartoe zij wellicht het best gelegenheid vindt op het aanstaand Decentralisatiecongres *)

Ten slotte. Indien naar den geest van het destijds in den Volksraad in de motie-Vreede belichaamde verlangen wordt gehandeld, zullen de ordonnanties tot uitvoering van de wet op de bestuurshervorming niet in het Staatsblad worden afgekondigd alvorens ze om „bericht en raad” in den Volksraad worden gebracht. Het ware niet ondienstig, indien het regeeringsvoornemen dienaangaande tijdig werd gepeild, opdat, bij twijfel, de Volksraad de vroegere motie nog eens onderstrepe. Wat de regeeringscommissaris voor de bestuurs-hervorming wil doen met het uitvoerend gezag der gemeenten, is te zeer principieel — bedenkelijk principieel én principieel bedenkelijk —, dan dat deze zaak buiten den Volksraad om behandeld zou mogen worden.

Wij hebben hieraan slechts weinig toe te voegen.

Wij willen er slechts op wijzen, dat het door tusschenkomst van Aneta openbaargemaakte resumé, voor zoover ons bekend, niet officieel is, al is het dan ook uit een bron, die als zoodanig zou kunnen fungeeren en wij hopen, dat de Regeering niet zal nalaten de onrust, die ongetwijfeld in decentralisatiekringen daardoor is gewekt op besliste wijze te stillen.

Wij achten het niet juist, om berichten als deze te verspreiden, zoolang niet vaststaat, wat de Regeering doen zal en wij verwachten met de Loco-

*) Een kort protest bevat reeds het jongste nummer van *Locale Belangen*, waarin de voorgestelde oplossing, „die zich merkwaardig past in de bureaucratische bestuurshervorming van den tegenwoordigen minister van Koloniën”, praktisch foutief wordt geacht en andere behandeling wordt toegezegd.

motief, o
vorming
den Vol

Ten
is om bi
benden
diepste
voortdur
den in o
soluut n
te doen,

Onder
staatsing
van het
met de

Zonde
waarvoo
oplossing
belang k
beschikt,

Dat h
wordt g
tusschen
n.l. beh
terwijl b
veel inv
kosten.

afzonder
factoren
zekerheid

We n
zaak hie

„War
dan spri
wordt v
noch do

motief, dat de ordonnanties tot uitvoering van de Wet op de Bestuursher-
vorming niet zullen worden afgekondigd, alvorens ze om bericht en raad in
den Volksraad worden gebracht.

Ten volle beseffen wij, dat onze Vereeniging de aangewezen organisatie
is om bij deze poging tot ontwrichting van de decentralisatie, alle belangheb-
benden en belangstellenden te vereenigen, tot behoud van wat naar onze
diepste overtuiging het eenig juiste principe is, dat moet leiden, tot eene
voortdurende geleidelijke en rustige ontwikkeling van bevolking en toestan-
den in onze steden, welke in het belang van onze geheele kolonie zoo ab-
soluut noodig is, en wij hebben ons vast voorgenomen om als zoodanig alles
te doen, wat naar redelijkheid van ons verwacht zou kunnen worden.

Red.

Drinkwatervoorziening door zuivering van Rivierwater.

Onder bovenstaande titel komt in een der laatste nummers van „de Water-
staatsingenieur” een artikel voor van den Heer P. H. W. Sitsen, Directeur
van het Technisch Bureau Sitsen en Louzada te Djocja, welk bureau o. m.
met de waterleidingaanleg daar is belast.

Zonder verder een oordeel uit te spreken over de geproduceerde cijfers,
waarvoor dit tijdschrift niet de aangewezen plaats is wordt vermeend, dat de
oplossing hier aan de hand gedaan voor meerdere locale ressorten van veel
belang kan zijn en wel speciaal daar, waar over voldoende levend water wordt
beschikt, doch het verkrijgen van drinkbaar water veel moeilijkheden oplevert.

Dat het systeem goedkoop is, waarop door den schrijver de aandacht
wordt gevestigd, is voorts van veel belang indien gekozen kan worden
tusschen verschillende oplossingen. Het boren van putten en bemaling brengt
n.l. behalve kapitaalsuitgaven vrij belangrijke exploitatiekosten met zich,
terwijl bij een bronwaterleiding de afstand van de bronnen tot de stad van
veel invloed is op het benodigde kapitaal en daardoor op de exploitatie-
kosten. Welk systeem dan te verkiezen zal zijn, dient dan in elk geval
afzonderlijk beoordeeld te worden, waarbij behalve de kosten ook andere
factoren van invloed zullen zijn* (eenvoudigheid van de exploitatie, bedrijfs-
zekerheid, kwaliteit van het water e. d. m.).

We meenen daarom goed te doen het artikel van den Heer S. in hoofd-
zaak hier te doen volgen.

„Wanneer we in beschouwing nemen het normale rivierwater in Indië,
dan springt het eerst in het oog de geweldige troebelheid. Deze troebelheid
wordt veroorzaakt door een groote hoeveelheid zeer kleine leemdeeltjes, die
noch door sedimentatie, noch door eenvoudige filtering zijn te loozen. Leer-

rijk dienaangaande waren uitgebreide filterproeven, die jaren geleden genomen zijn met Brantaswater ten behoeve van de spiritusfabriek Wates te Modjokerto.

Het verwerken dezer leemdeeltjes bleek alleen mogelijk door toevoeging van chemische middelen en wel door z. g. praecipitatie-middelen. Zooals bekend, komen hiervoor in aanmerking aluminiumsulfaat, kalk, sommige ijzerzouten (ferrisulfaat), ijzerhydroxide en kaliumpermanganaat. Het meest toegepaste middel is het aluminiumsulfaat. Zooals mede bekend, komt in elk oppervlaktewater calciumcarbonaat voor. Toegevoegd aluminiumsulfaat zet dit carbonaat om in aluminiumhydraat en vrije koolzuur.

Het aluminiumhydraat vormt groote vlokken en neemt bij het neerzinken de leemdeeltjes mee naar den bodem. Door het langzame neerdalen der vlokken wordt tegelijkertijd een groot deel der mikroorganismen meegenomen. Een afdoende bakteriologische reiniging is hierdoor echter nog niet verkregen. Wellicht zou dit door toevoeging van kalk wel te verkrijgen zijn. De inleiding van Dr. Smit over kalksterilisatie op het *ingenieurscongres* van 1920 opende het uitzicht hierop. Echter reeds verscheidene jaren heeft men ook elders een dergelijke oplossing gezocht. Wij noemen de proeven van Hoover en Scott bij de Columbus-Waterwerken in Amerika. Hierbij bleek, dat door toevoeging van 100 gram kalk per M³ water met 3000 coli-kiemen, na 5 uur nog 10 en na 24 uur nog slechts 2 colibacterieën over bleven, terwijl de experimentatoren mede tot de conclusie kwamen, dat met kalk behandeld water, hetwelk door afvalwater gedesinfecteerd werd, zeer spoedig weer vrij was van pathogene bacterieën. Waar deze opzienbarende resultaten echter in 1913 reeds werden gepubliceerd en na dien tijd juist ook in Amerika de chloorsterilisatie kwam en overwon (in 1907 bestond 1 chloorsterilisatieinrichting in Amerika, in 1912 waren er 500, in 1916 reeds 2500 en in 1918 meer dan 4000), ligt het voor de hand dat de techniker uit practische overwegingen thans zijn aandacht concentreert op de prachtige en practische resultaten elders met chloorsterilisatie verkregen. Intusschen heeft hij zijn ontvankelijkheid te bewaren voor eventuele resultaten met kalksterilisatie.

Wij constateeren dus, dat door praecipitatie een voorloopige zuivering van drinkwater is te verkrijgen. Een nadeel voor de watersamenstelling kan zijn, dat vrij koolzuur in het water kan achterblijven. Het is den waterleiding-ingenieur bekend, dat vrij koolzuur in zacht water, zoowel op metalen (leidingpijpen, afsluiters, enz.) als op mortels (reservoirs) een vernielenden invloed uitoefend. Bij elk voorkomend geval zal dan ook moeten worden beoordeeld of het water al of niet ontdaan zal moeten worden van het vrije koolzuur, hetgeen zeer eenvoudig kan geschieden door het water over marmerslag te doen stroomen. Hierdoor wordt het water slechts onbeduidend harder, n. l. bij 10 m. G. koolzuur per L. slechts ± 1.3 ‰. In de meeste gevallen zal dit echter niet noodzakelijk blijken.

Het
zonder
chloors
gezien
heden
dan me
voor o

Uit
wanne
groot
Hierdo
hetgeen
en om
dergelij
nische
eenvou

Na
sterilis
Resu
betrou

I.
II.
III.
Hier
werkin

Zoo
aangev
niumsu
onderv

a. V
va
ge
b. H
c. IJ
d. H

Als
Gram
in Am
caliën
verzor

Het aldus voorloopig gezuiverde rivierwater zou na de neerslagbehandeling zonder meer kunnen worden gesteriliseerd. Voor belangrijke quanta komt chloorsterilisatie, voor kleinere hoeveelheden ozonisatie in aanmerking. Aangezien het in 't algemeen bij rivierwaterbehandeling om grotere hoeveelheden gaat, is de chloorsterilisatie practisch beter en goedkooper, terwijl het dan mede niet noodzakelijk wordt, dat electriche energie aanwezig is, welke voor ozonisatie vereischt wordt.

Uit de practijk der chloorsterilisatie is echter bekend geworden, dat, wanneer in het water organische oxydeerbare stoffen voorkomen, een zeer groot chloorverbruik het gevolg is, wil men afdoende sterilisatie bekomen. Hierdoor kan het voorkomen, dat vrij chloor in het water achterblijft, hetgeen een bitteren smaak aan het water geeft. Principieel zal men daarom, en om der kosten wille, het water eerst moeten filtreeren. Waar aan een dergelijken filter alleen de eisch wordt gesteld van verwijdering van organische stoffen, en absolute afdooding van kiemen overbodig is, kan een eenvoudige snelfilter hiervoor worden gebezigd.

Na de behandeling hiermede kan het water met chloorgas worden gesteriliseerd en is het voor het gebruik geschikt.

Resumeerende is dus te zeggen, dat rivierwater te vervormen is tot absoluut betrouwbaar drinkwater door:

- I. Praecipitatie met aluminiumsulfaat.
- II. Voorfilter- of snelfilter-behandeling.
- III. Chloorsterilisatie.

Hieronder zullen wij in 't kort een en ander over de verschillende bewerkingen, enz. mededeelen.

I. Praecipitatie.

Zooals boven gezegd, lijkt het schrijver, dat aluminiumsulfaat hiervoor is aangewezen. Gelet dient dan te worden op het feit, dat het ruwe aluminiumsulfaat vaak sporen arsenicum bevat. Men zal bij den aankoop voor het onderwerpelijk doel dan ook speciale eischen moeten stellen. Deze eischen zijn:

- a. Vrij van arsenicum. Een hoeveelheid van 5 gram mag in het apparaat van Marsch binnen 30 minuten geen zichtbaren arsenicumspiegel geven.
- b. Het ruwe sulfaat moet minstens 15 % aluminiumoxyde bevatten.
- c. IJzer en mangaan mag slechts in sporen voorkomen.
- d. Het sulfaat moet gemakkelijk in water oplossen.

Als benodigd quantum aluminiumsulfaat kan worden aangenomen ± 40 à 60 Gram per M^3 . De marktwaarde hier in Indië is ± 35 à 40 cent per K.G., in Amsterdam 25 cent. De kosten kunnen dus gesteld worden, wat chemicaliënverbruik aangaat, op $\pm 1,5$ cent per M^3 water. Bij grootere waterverzorgingen zal men in 't algemeen een geconcentreerde oplossing maken

en deze door een doseeringsapparaat aan het water toevoegen. Het water met de toevoeging moet dan in reservoirs ± 4 uur verblijven, om daarna naar de filters te worden gevoerd.

In vele gevallen zal men echter het praecipitatie- en filterproces in één installatie onderbrengen. De snelfilters door *Kremer-Kläragesellschaft* te Berlijn-Schöneberg (in Indië vertegenwoordigd door het Ingenieursbureau Sitsen en Louzada te Djokja) en vele Amerikaansche patenten, waarvan de z.g. *Jewell filter* een der meest bekende is, zijn geconstrueerd voor dit tweeledige doel. Bij de filterbespreking komen wij hierop terug.

Zooals boven reeds gezegd, moet de sulfaatoplossing toegevoegd worden aan het water. Hiervoor bestaan verschillende doseeringsapparaten. In Alexandrië heeft men een apparaat, geheel overeenkomstig de bekende Venturimeters gebouwd, dat aan elke M^3 water de noodig bevonden hoeveelheid oplossing toevoegt. In Groningen heeft men een eenvoudige pompinrichting, die in een bepaalden tijd een zekere hoeveelheid toevoert naar het waterreservoir.

In leenke gevallen zal het kunnen blijken, dat geen neerslag is te verkrijgen, n.l. bij zeer week water. Practisch zal dit in Indië wel nooit voorkomen. In zoo'n geval zal men eerst het water moeten harden door toevoeging van soda of door het water over marmerslag te voeren.

II. Filters.

Een zeer eenvoudige voorfilter zal over het algemeen bij later volgende chloorsterilisatie voldoende zijn.

Deze voorfilter kan een eenvoudige grintfilter zijn, waarvan het filtermateriaal bestaat uit grintdeeltjes van 0,4 tot 2 cM. Door meergenoemde waterreinigingsfirma (*Kremer-Kläragesellschaft*, Berlin-Schöneberg) wordt voor dit doel een speciale filterconstructie toegepast, die zeer goedkoop en goed hier in Indië is te construeeren, indien men de armatuurstukken uit Europa laat komen.

Voor de dimensioneerung van een dergelijke filterinrichting zij vermeld, dat gemiddeld $\pm 8 M^3$ water per M^2 filteroppervlak kan worden verwerkt.

Voor kleine inrichtingen worden deze filters in ijzer, voor grootere in beton uitgevoerd.

De kosten van een dergelijke inrichting zijn uit den aard der zaak afhankelijk van de te verwerken hoeveelheid water. Neme we b.v. een verzorgingsgebied van 15000 inwoners, waarvoor aan te nemen per etmaal 1500 M^3 , dan moet de filter $\pm 8 M^2$ groot worden, dus in cylindervorm een doorsnede van $\pm 2.10 M$. Een dergelijke installatie zal kant en klaar $\pm f 1200$.— kosten.

Zeer veelvuldig, vooral in Amerika zijn de gecombineerde praecipitatie- en filterinrichtingen, waarvan de meest bekende hier in Indië de z.g. *Jewell-*

filter. D
(afdoed
op een
kolonië
niet wo
buiten

Zoo
een ge
het be
andere

De r
hoevee
 $\pm 3 L$
water,
absolu

Er n
doseere
trekkel
zout. T
vloeiba
en stor
dat me
te krijg
kunnen
vrijwel
de aan
is, en
pelijke
als res

Indië
dan za
heid is

In v
sterilise
tend w
van de

Deze f
De c
uit een

filter. Deze inrichtingen beoogen echter een afdoende reiniging van het water (afdoeding van kiemen tot 100 per cM³. filtraat, d.w.z. dat uit 1 cM³ filtraat op een gelatine-voedingsplaat in 48 uur bij 22° C zich niet meer dan 100 koloniën mogen ontwikkelen) Waar dit doel in het hier behandelde verband niet wordt beoogd, kunnen deze vrij gecompliceerde inrichtingen verder hier buiten bespreking blijven.

III. Chloorsterilisatie.

Zooals onder 1 reeds gezegd, heeft de chloorsterilisatie in de laatste jaren een geweldigen opbloei vertoond. De eenvoud, zekerheid en goedkoopte van het bedrijf waren hiervan de oorzaak en hebben in korten tijd vrijwel alle andere sterilisatiemethodes verdrongen.

De methode berust op het feit, dat chloorgas zeer gemakkelijk en in groote hoeveelheden oplost in water (1 L water lost bij normale druk en temperatuur ± 3 L chloorgas op), terwijl bij niet met organische stoffen verontreinigd water, door toevoeging van $\pm 0,03$ tot 0,3 L chloorgas per M³ water, dit absoluut kiemvrij wordt.

Er moet dus een apparaat gebouwd worden, dat het noodige chloor kan doseeren, terwijl het chloorgas beschikbaar moet zijn. Nu is chloor op betrekkelijk eenvoudige wijze langs electrolitischen weg te bereiden uit keukenzout. Toch heeft deze fabricage zijn bezwaren en lijkt het beter chloor in vloeibaren vorm te gebruiken. De installatie wordt daardoor zeer eenvoudig en storingen in het bedrijf vrijwel uitgesloten. Hiertegen valt aan te voeren, dat men de kans heeft, dat op een gegeven moment geen chloor in den handel te krijgen zal zijn! En dit bezwaar moet als belangrijk worden erkend. Toch kunnen maatregelen worden genomen, die dat bezwaar, zoo niet geheel, dan toch vrijwel geheel opheffen. En die maatregel is, men stelle zich in verbinding bij de aanschaffing van een installatie met de firma, die tegelijk chloorproducent is, en eische als clause van het leveringscontract, dat voor het onderwerpelijke toestel ten allen tijde een hoeveelheid chloor voor b.v. 4 of 6 maanden als reserve aanwezig moet zijn bij hun vertegenwoordigers in Ned. Indië.

Indien de bedrijfsleider dan zelf ook nog zorgt voor een zekere reserve, dan zal men moeten toegeven, dat daardoor een zeer groote bedrijfszekerheid is verkregen.

In verband met het bovenstaande, vestigen wij de aandacht op de chloorsterilisatie apparaten van *Kremer-Klärgesellschaft* te Berlijn. De firma, uitsluitend werkend op het gebied van waterreiniging, is een dochteronderneming van den grootsten chloorproducent, n.l. de *Elektron-Griesheim fabrieken*. Deze firma is zeer zeker genegen een dergelijke verbintenis op zich te nemen.

De door deze firma in den handel gebrachte chloorsterilisators bestaan uit een doseeringsapparaat waardoor de gewenschte hoeveelheid chloor per

hoeveelheid doorstroomend water met absolute juistheid kan worden geregeld en ten allen tijde gecontroleerd.

Het toevoegen van het gas geschiedt het best in de toevoerleiding vlak voor het hoogreservoir. Hierdoor krijgt het chloorgas voldoende tijd (20 à 30 minuten) om zijn werking te doen en gelegenheid om het te veel aan gas te doen ontwijken, waardoor beïnvloeding van den smaak van het water uitgesloten is. De contrôle op de goede werking van het apparaat is uiterst eenvoudig. Zoolang in het water van het hoogreservoir sporen van vrij chloor aanwezig zijn, is men verzekerd van de absolute betrouwbaarheid van het water. Deze aanwezigheid is weer eenvoudig te constateeren door toevoeging van jood kali, waardoor blauwkleuring moet ontstaan. De bediening van het geheele apparaat vordert alleen het van tijd tot tijd controleeren van de doseeringmeters (om na te gaan, of het toestel juist is ingesteld) en het verwisselen van ledige chloorflesschen. De sporen chloor, die eventueel uit het hoogreservoir nog met het water afvloeien, verdwijnen in de buisleidingen. Materiaalvernietiging door deze zeer kleine hoeveelheden heeft men tot dusver nog niet kunnen constateeren.

Een chloorsterilisatie apparaat voor $\pm 64 \text{ M}^3$ water per uur kost ongeveer franco Indië f 1500. Een chloor-staalflesch voor 45 KG. vloeibaar chloor kost $\pm$ f 50.— (gewicht niet gevuld $\pm 48 \text{ KG}$. De prijs der flesschen bij *Elektron-Griesheim* was in October 1921 1000 Mark à 1 cent). De 100 KG. vloeibaar chloor kostte in 1920 in Duitschland 300 Mark. Hier in Indië met verzendkosten der flesschen (heen en terug), afschrijving der flesschen, enz. kan gerekend worden in elk geval op minder dan f 10.— per KG. Een verbruik aannemende van 0.5 gram chloor per M^3 water, worden de sterilisatiekosten dus 0.5 cent per M^3 water.

Na deze besprekingen willen wij hieronder in 't kort een totalen aanleg voor een object van 15.000 inwoners (dus 64 M^3 water per uur) bespreken.

De dimensioneering dachten wij als volgt.

Capaciteit 64 M^3 per uur.

Pompinstallaties voor dezelfde hoeveelheid (18 L seconde).

Gerekend wordt op 10 praecipitatie cellen, die elk afzonderlijk gebruikt kunnen worden. Deze cellen zijn gedacht volgens het patent *Kremer*, waardoor de neerslag automatisch door wateroverdruk wordt verwijderd. Het water moet ± 4 uur praecipiteeren en elke cel moet dus een inhoud van $\pm 32 \text{ M}^3$ verkrijgen.

De filtergrootte is hiervoor reeds berekend.

Het hoogreservoir wordt aangenomen op een capaciteit van 50% van het dagverbruik, dus 750 M^3 .

Het alluminiumsulfaat wordt in bakken in het eerste pomphuis geconcentreerd aangemaakt en door middel van een Venturimeter met doseeringsapparaat

in de pe
van het

De ke
aangen

I. Pon

2 p

2 A

Ver

leid

II. 10

turs

afv

De

III. Fil

50

grin

con

chl

leid

2 p

IV. Ho

in

vo

arn

V. Bij

ter

wo

af

VI. Sta

V

ko

be

Uit

onvoor

kapitaal

in de persleiding naar de Kremercellen toegevoegd. Overigens is de voortgang van het bedrijf uit de schematische teekening duidelijk.

De kosten van een dergelijke inrichting kunnen globaal als volgt worden aangenomen:

I. <i>Pompenhuis</i> $\pm 15 M^3$ à $f 45.-$.	= f 675.-
2 pompagregaten (1 voor reserve) à $f 750$.	= „ 1500.-
2 $Al_2(SO_4)_3$ bakken à $f 200$.	= „ 400.-
Venturimeter c. a.	= „ 1600.-
leidingen, hulpstukken, enz.	= „ 1200.-
totaal I.	= f 5375.-

II. 10 Kremercellen à $32 M^3$ per cel zijnde bouwkosten inclusief armatuurstukken $\pm f 1200$. Voor 10 cellen dus $f 12.000.-$ Voor toevoer- en afvoerleidingen met afsluiters, enz. is een toeslag op te nemen van 25 %. De totaalkosten worden dan $f 15.000.-$.

III. <i>Filterhuis met chloorsterilisator</i> ,	
50 M^3 gebouw à $f 60.-$ geeft	= f 3000.-
grintfilter	= „ 1200.-
compressor	= „ 300.-
chloorsterilisator	= „ 1500.-
leidingen, armatuurstukken, enz.	= „ 2000.-
2 pompagregaten (I reserve)	= „ 1500.-
totaal III	= f 6500.-

IV. <i>Hoogreservoir</i>	
in beton uitgevoerd te rekenen op $f 75.-$ per M^3 waterinhoud, dus voor 750 M^3	= f 56250.-
armatuurstukken, enz.	= „ 1750.-
totaal IV	= f 58000.-

V. <i>Bijkomende werken enz.</i>	
terreinaankoop	= f 2000.-
woningen personeel	= „ 5000.-
afrastering en terreinwerk	= „ 2000.-
totaal V	= f 9000.-

VI. *Stadsnet.*

Voor eene gemeente van ± 15000 inwoners is aan te nemen, dat de kosten van een stadsnet momenteel ongeveer $f 100.-$ per M^3 water bedragen. In totaal dus $\pm f 150.000.-$

Uit een samenstelling van I tot en met VI met toevoeging van $\pm 15\%$ onvoorzien en renteverlies gedurende den bouw, komen we dus tot een kapitaal van $f 280.000.-$

Ter berekening van den kostprijs per M³ water het volgende:

a. *Administratie en bediening* (dag en nacht).

1 opzichter	f 250.—
4 toekangs.	" 200.—
2 klerken	" 100.—
3 laboranten	" 225.—
5 motoristen	" 250.—
8 bedieningspersoneel installatie	" 240.—
totaal	f 1265.—

per maand, of per M³ water iets minder dan 3 cent.

b. *Chemicaliën.*

Aan Al ₂ (SO ₄) ₃	1,5 cent per M ³
aan chloor	0,5 " " "
totaal	2 cent per M ³ .

c. *Oppompkosten.*

Aan elektrische energie voor het drijven van 2 pompagregaten is noodig 4 K. W. U. gerekend tegen 30 cent per eenheid, geeft per uur f 1,20 of 2 cent per M³ (bij eigen electrisch bedrijf uit den aard der zaak goedkooper).

d. *Afschrijving installatie.*

Voor de machine (pompen, filter en chloorsterilisator) te rekenen op afschrijving 10 %.

sterilisator	f 1500.—
filter.	" 1200.—
pompen	" 3000.—
totaal	f 5700.—

Voor het buizenet te rekenen een afschrijving van 1,5 %. Dus 1,5 % van 150.000 of f 2750.— per jaar.

$$\text{Per M}^3 \text{ water dus } \frac{570 \times 2750}{365 \times 1500} = 0,6 \text{ cent per M}^3 \text{ water.}$$

e. *Renteverlies.*

Te rekenen 6 % per jaar van het aanlegkapitaal, wat in verband met de afschrijvingen ongunstig is te noemen.

$$\text{Per M}^3 \text{ water dus } \frac{6 \times 280\,000}{365 \times 1500} = \text{minder dan 3 cent per M}^3 \text{ water.}$$

Uit de samenstelling van bovengenoemde ramingen komen wij tot een kostprijs van het water van ± 10 cent per M³.

Nemen we als verstrekkingsschaal voor het water aan:

20 0/0 ad f 0,25/M³

10 0/0 ad f 0,20/M³

50 0/0 ad f 0,10/M³

20 0/0 ad gratis,

dan worden de dagelijksche inkomsten per M³ water ongeveer op 12 cent per M³.

Uit den aard der zaak geven wij bovengenoemde berekening slechts in ruwe cijfers, hetgeen trouwens ook niet anders kan. Het was slechts ons doel te belichten, dat een deugdelijke watervoorziening ook is te krijgen, waar bronleidingen tot ondraagbare financiële lasten zouden leiden. De hierboven geschetste watervoorziening is ook te verkrijgen uit ondiepe putten (grondwater), uit in de nabijheid aangelegde wadoeks, enz.

Het systeem zal zich aan te passen hebben aan de variabele omstandigheden, doch kan o.i. bijdragen tot een goedkopere, dus ook snellere assainering van Nederlandsch-Indië.

Decentraliana.

Resultaten van het Volkshuisvestingscongres. *Het volgende rondschrjven is aan de verschillende Raden verzonden.* Blijkens een rekest der Sociaal-Technische Vereeniging, waarbij de conclusies van het in April 1922 te Semarang gehouden Volkshuisvestingscongres ter kennis van de Regeering werden gebracht heeft het Congres o.m. aangedrongen op „terugkeer tot het voor kort ingenomen ruime standpunt inzake het preferentierecht (van gemeenten) op Gouvernementsgronden”.

In de toelichting op het verzoekschrift wordt medegedeeld:

- 1°. dat sinds korten tijd door de Regeering als eisch gesteld wordt, dat de aanvrager *naar genoegen* moet worden schadeloosgesteld en hij dus vrij is om de vergoeding te eischen die hij wenscht;
- 2°. dat het Congres tegen dit systeem bezwaar heeft gemaakt, aangezien daardoor een premie wordt gesteld op het onwettig occupeeren van vrijen Gouvernementsgrond, grondspeculatie in de hand wordt gewerkt en opdrijving van grond- en huurprijzen wordt bevorderd.

Waar de conclusies van het Volkshuisvestingscongres, waarheen verschillende lokale ressorten afgevaardigden zonden, ongetwijfeld ook ter kennis van Uwen Raad zijn gekomen, meent de Landvoogd er 's Raads aandacht op te moeten vestigen dat ten aanzien van voormeld punt blijkbaar een misverstand heerscht.

Nimmer heeft de Regeering bij afstand van grond in eigendom aan de gemeenten, indien die grond oorspronkelijk door een ander was aangevraagd,

bedongen dat die andere naar *genoegen* moet worden schadeloosgesteld zonder er aan toe te voegen dat, indien geen overeenstemming wordt verkregen de schadeloosstelling door een onpartijdige commissie zal moeten worden bepaald. De bedoeling is dus alleen, dat de gemeente, die partij is, die schadeloosstelling niet eenzijdig zal mogen bepalen, indien de andere partij bezwaar maakt tegen de van gemeentewege gedane taxatie.

Waar in het tot eenige gemeenteraden gericht Regeeringsrondschrijven van 22 November 1920 No. 3827/III B wordt gesproken van een *behoorlijke* schadeloosstelling, wordt daarmee dan ook bedoeld een eventueel door een onpartijdige Commissie te bepalen vergoeding.

Door de mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer van een van den Landvoogd ontvangen opdracht mij te kwijten.

De Indische Raden.

Rembang (Gewest). Door den Voorzitter van den Gewestelijken Raad van Rembang werd den Adviseur voor de Decentralisatie medegedeeld, dat de ontwerp-stukken van werken die krachtens artikel 6 van het Gouvernementsbesluit ddo. 12 Maart 1912 No. 26 (Bijblad 7577) door den Chef der Waterstaatsafdeeling moeten worden onderzocht, eerst na dikwijls zeer geruimen tijd van dien Chef worden terugontvangen, waardoor het meerdere malen is voorgekomen, dat herstellingen meer hebben gekost dan de ontwerp-begrooting aangaf, omdat door het lange wachten op de terugontvangst der ontwerp-stukken, de werken zoodanig waren achteruit gegaan, dat belangrijker herstellingen noodig waren. Daarom werd gevraagd of — zulks in afwijking van genoemd Gouvernementsbesluit — zou kunnen worden volstaan met viseering der ontwerp-stukken door het Hoofd der betrokken bevoeiingsafdeeling.

Tevens werd gevraagd of, waar bij lid 2 van artikel 6 van meergenoemd Gouvernementsbesluit is voorgeschreven, dat de ontwerp-stukken aan den Chef der Waterstaatsafdeeling moeten worden ingediend, uit de 1e alinea van dat artikel waarin alleen gesproken wordt over werken waarop bij de locale begrooting is gerekend, kan worden afgeleid dat werken buiten werkplan uit te voeren *niet* door den Chef der Waterstaatsafdeeling behoeven te worden gevisieerd. Dit zou alsdan het voordeel geven, dat althans deze werken spoediger tot uitvoering kunnen komen.

De Adviseur voor de Decentralisatie berichtte echter bij schrijven ddo. 17 Februari 1923 No. 261/0/A als volgt:

„Naar aanleiding Uwer brieven van 9 dezer Nos. 548/III/1 en 549/III/1 heb ik de eer UHedG. het volgende mede te deelen.

„Bijblad No. 7577 bevat onder eerstelijk voorschriften betreffende de „uitvoering van locale werken door den dienst van den Waterstaat en

„'s Lands
„betreffer
„van het
„wijziging
„In U
„doch uit
„desbetre
„begroot
„opgevat
„uitgaver
„toch na
„openbar
„burgerli
„aan den
„In v
„bedoeld
afdeeling

Bandoe
vermelde
gende m
Midde
tot dusve

I. Pla

Twee en
wel als
Type

„

„

„

„

zijn uitg

II. PI

Een hor
± f 36

„'s Lands burgerlijke openbare werken, en onder ten tweede voorschriften, „betreffende de uitvoering van locale werken door eigen technisch personeel „van het lokaal ressort, welke laatste voorschriften inmiddels aanmerkelijke „wijziging hebben ondergaan.

„In Uwe brieven wordt bedoeld op werken, bekostigd door het gewest, „doch uitgevoerd door de burgerlijke openbare werken. De in artikel 6 der „desbetreffende voorschriften voorkomende woorden: „waarop bij de locale „begroting gerekend is”, behooren naar mijne meening ruim te worden „opgevat. Ook werken te bekostigen door het gewest uit onvoorziene „uitgaven of op andere wijze zullen daaronder te begrijpen zijn. Het is „toch natuurlijk dat ontwerpen van werken, welke door de burgerlijke „openbare werken worden uitgevoerd te allen tijde door de ambtenaren der „burgerlijke openbare werken beoordeeld moeten worden, dus ter onderzoek „aan den Chef der Waterstaatsafdeeling aangeboden dienen te worden.

„In verband hiermede zal naar mijne meening met de door UHEdG. „bedoelde viseering van stukken door het Hoofd der betrokken bevoeiings-afdeeling niet volstaan kunnen worden”.

Bandoeng (Gemeente). *Kleinwoningbouw.* Naar aanleiding van onder te vermelden aanbestedingen van kleinwoningbouw 1922/1923 vooraf de volgende mededeelingen.

Middels van de Regeering bekomen rentedragende voorschotten werden tot dusver uitgevoerd.

I. Plan Astanaänjar.

Twee en twintig woningen, totaal — kosten $\pm$ f 45.500,— rente 5 0/0 en wel als volgt:

Type	I A	.	.	.	.	10 stuks
"	I B	.	.	.	.	5 "
"	IV	.	.	.	.	2 "
"	V A	.	.	.	.	4 "
"	V B	.	.	.	.	1 "
Samen						22 stuks, welke alle in huurkoop zijn uitgegeven.

II. Plan Tjihaplî.

Een honderd zeven en twintig woningen benevens 12 toko's totaal kosten $\pm$ f 365.000.—, rente gedeeltelijk 5, gedeeltelijk 6 0/0.

Type	Stuks	Huur per maand.
I A	30	f 8.50
I B	49	" 14.—
II	20	" 21.—
III	10	" 27.50
IV	6	" 55.—
V A	6	" 65.—
V B	1	" 85.—
VI	5	" 100.—
toko's	4	" 50.—
"	4	" 75.—
"	2	" 100.—
"	2	" 125.—
Samen	139	

Bij dezen bouw is niet bereikt kunnen worden dat *elke* woning op zichzelf rendabel zou zijn. Met de kleinste typen bleek men in dat opzicht niet te kunnen uitkomen, zoodat de betere typen boven den kostprijs moeten worden verhuurd om het verlies op de goedkoopere typen te dekken.

III. Kleinwoningbouw in plans II. en V.

De kleinwoningbouw in plan II, bestaande uit 8 steenen en 93 semi-permanente woningen is na gehouden aanbesteding gegund aan den laagsten inschrijver voor f 154,000.—

Bovendien werd aan de firma Kreis en Jüngst opgedragen den bouw van 123 woningen in plan V volgens een Kreis en Jüngst-systeem voor f 186.702.— Dat systeem bestaat uit aanwendig holle cementsteen, nieuwe hoeken en noodige verzwaren van gewapende betonvulling.

Enkele woningen (4) plus een 3-tal toko's worden in eigen beheer uitgevoerd. De grond wordt door het Gemeentelijk Grondbedrijf geleverd. De totaal-kosten zullen met inbegrip van toezicht $\pm$ bedragen f 490.000.— (Het Land rekent voor dit voorschot 6% rente).

Bij dezen kleinwoningbouw zijn *alle typen — dus ook de kleinste — elk voor zich rendabel*, ondanks de omstandigheid dat hier de te betalen rente het hoogst is.

Gesplitst naar typen; Kreis en Jüngst-bouw en bouw volgens gemeentelijk plan, zal bij oplevering het resultaat ongeveer aldus zijn.

Type

O A
O I
I
II
III
V
VI
Toko

Resumé

De Gemeen-
schotten —
f 365.000.—
zijn (worden)
privaat- en
Op de I
den gemeen-
Dit alles
werken —
wordt uitge-
van Gouver-

Semarang

veearts uit
monsters r
baar gema-
„In vor
vetgehalte
Dit geschie
van de eis
aan de har
der versch
opzicht me
haar recht
monsters a
Daarom
mogelijk te
Er zij e
oordeel na

Type	Plan Gemeente	Plan K. en J.	Geschatte Huur	
			plan Gem.	plan Kr. en J.
O A	8	16	8.63	7.78
O B	16	38	8.01	7.79
I	50	46	13.24	12.73
II	14	6	20.07	18.73
III	5	3	29.23	28.93
V	8	12	66.06	60.05
VI	4	2	92.59	85.27
Toko's	3			
	108	123		

Resumé

De Gemeentelijke kleinwoningbouw — uitgevoerd middels Regeeringsvoorschotten — heeft tot dusver dus een kapitaal gevraagd van f 45.500.— + f 365.000.— + f 490 000.— d. i. te zamen rond 9 ton, waarvoor in totaal zijn (worden) verkregen rond 400 woningen en toko's benevens bijbehorende privaat- en badgelegenheden.

Op de Landsbegrooting voor 1923 is bovendien nog f 300.000.— voor den gemeentelijken kleinwoningbouw Bandoeng uitgetrokken.

Dit alles tenslotte ongerekend den kleinwoningbouw welke naast andere werken — kantoorgebouwen, grootere woningen enz. — door de Gemeente wordt uitgevoerd voor de overbrenging van een deel van het Departement van Gouvernements Bedrijven naar Bandoeng. (3300 stuks).

Semarang (gemeente). *Melkhandel.* Bij het laatste door den gemeentevaearts uitgebracht rapport betreffende den uitslag van het onderzoek der monsters melk, welke rapporten maandelijks in de dagbladen worden openbaar gemaakt, is een toelichting gevoegd, luidende als volgt:

„In vorige jaren werden als resultaat van het soortelijk gewicht het vetgehalte de vetvrije droge stof en de reinheid der melk medegedeeld. Dit geschiedde met de bedoeling om het publiek op de hoogte te stellen van de eischen, waaraan de in den handel gebrachte melk voldeed. Hoewel aan de hand van deze gegevens zeer zeker eenig oordeel over de waarde der verschillende melken kon worden uitgesproken, kwam de in hygienisch opzicht meer of mindere hoedanigheid der melk daarbij toch niet voldoende tot haar recht, terwijl het niet altijd even gemakkelijk viel aan te geven, welke monsters als de beste moesten worden gekwalificeerd.

Daarom is getracht door openbaarmaking aan deze bezwaren zooveel mogelijk tegemoet te komen.

Er zij evenwel uitdrukkelijk opgewezen, dat, ter verkrijging van een juist oordeel naast de resultaten van het melkonderzoek tevens bekend dienen te

zijn de wijze waarop het melkerijbedrijf wordt uitgeoefend, alsmede de inrichting van en de toestand waarin de voor het bedrijf in gebruik zijnde gebouwen verkeerden, benevens de gezondheidstoestand van den veestapel en die van het personeel in het bedrijf werkzaam. Uit den aard der zaak zijn de resultaten bij het melkonderzoek verkregen in meer of mindere mate een afspiegeling van de wijze, waarop het bedrijf wordt uitgeoefend.

Daar uit economische zoowel als hygienische overwegingen het voor den gebruiker niet onverschillig kan worden geacht aan welke eischen de consumptiemelk voldoet, wordt bij de controle een onderzoek ingesteld naar de samenstelling der melk en naar den toestand, waarin zij verkeert. De samenstelling, die tevens de voedingswaarde aangeeft, wordt uitgedrukt door het vet en de vetvrije droge stof, waarvan het eerste het meest waardevolle bestanddeel der melk vormt en nagenoeg gelijkwaardig is te achten aan het eiwit en de melksuiker samen. Daar evenwel de handelswaarde van het vet grooter is dan die van alle andere bestanddeelen bij elkaar — een liter volle melk kost meer dan tweemaal zoo duur als een liter taptemelk — is voor de waardeering van het vet en van de vetvrije droge stof een gelijk aantal punten toegekend.

Voor beide grootheden worden maximaal 10 punten gegeven met dien verstande, dat voor melk met:

4.00% en meer vet	10 p.	9.25% en meer vetvrije droge stof	10 p.
3.75 idem	9 "	9.00 idem	9 "
3.50 idem	8 "	8.75 idem	8 "
3.25 idem	7 "	8.50 idem	7 "
3.00 idem	6 "	8.25 idem	6 "
2.75 idem	5 "	8.00 idem	5 "
2.50 idem	4 "	7.75 idem	4 "
2.25 idem	3 "	7.50 idem	3 "
2.00 idem	2 "	7.25 idem	2 "
goede 2.00 idem	1 "	goede 7.25 idem	1 "

wordt genoteerd.

Behalve, dat de consument mag verwachten melk van goede samenstelling te ontvangen heeft hij eveneens en meer nog recht op melk te koopen, welke van gezonde koeien afkomstig en goed gewonnen en behandeld is, daarbij in verschen toestand wordt afgeleverd. Melk dus, welke in hygienisch opzicht aan hooge eischen voldoet.

Om het publiek hieromtrent zoo goed mogelijk in te lichten worden de reinheid, de zuurgraad, het sediment (leucocvthen-gehalte volgens Trommsdorff en de methyleenbauw-reductase) vermeld.

Ter beoordeeling der reinheid wordt de melk door een voldoende dichte laag watten gefiltreerd waarna het aspect dier watten wordt vergeleken met den omliggenden, witten ring. Uit de meer of mindere hoeveelheid onrein-

heden, we
of mindere
wattenschi
geen mes
trokken, d
of daarna

Ondank
„goed” of
zij niet z
rijk aan
en blijft
vinden, n
vooral vo
den geac
gedrag te
ondersche
niging v
wijderde
zijn, wate
water ter
dat de fles
worden o
de bepali
nadering
Barthel. l
geeft als
gepast, d
inzicht in

De pr
oplossing
bacteriën
eerst in
clusie: T
melk zek
in die g
melk ste
gelingen
van geri
heeft om
handelsm

De me
ook na

heden, welke op de watten mochten zijn achtergebleven kan dus de meer of mindere graad van reinheid in het bedrijf worden afgeleid. Vertoont de wattenschijf geen of geringe kleurverschillen met de omgeving of zijn daarop geen mestdeelen waar te nemen, dan mag daaruit de conclusie worden getrokken, dat tijdens het melken of geen vuil in de melk is terecht gekomen of daarna is getracht het te verwijderen.

Ondanks het feit evenwel, dat aan melk voor reinheid het praedicaat „goed” of zelfs „zeer goed” is toegekend, bestaat toch de mogelijkheid dat zij niet zindelijk is gewonnen en behandeld, dat zij voor versche melk te rijk aan bacterien was, die, als de melk niet direct na het melken wordt en blijft afgekoeld in dit medium een bij uitstek geschikten voedingsbodem vinden, met het gevolg, dat zij snel in aantal toenemen. Zulke melk, die vooral voor zuigelingen als een ongeschikt en gevaarlijk voedsel moet worden geacht, behoeft zich noch door reuk of smaak noch door zuurgraad gedrag tegenover alcohol of door koken, enz. van goede handelsmelk te onderscheiden. Daar bacterieel sterk verontreinigd water gebruikt voor reiniging van het melkgereedschap en ingedroogde, niet geheel verwijderde melkresten in de flesschen veelal mede de oorzaak van dit euvel zijn, ware het wenschelijk, dat, althans in die gevallen waar geen leidingwater ter beschikking staat, voor de reiniging gekookt water wordt gebruikt en dat de flesschen onmiddellijk (bij de klanten dus) na het leidigen met leidingwater worden omgespoeld. Het te groote aantal bacteriën wordt vastgesteld door de bepaling van het aantal, hetzij direct door telling, hetzij indirect, bij benadering door toepassing van de methyleenblauw-reductase-proef van Barthel. Daar de eerste methode evenmin het juiste aantal bacteriën aangeeft als de tweede, daarbij omslachtig is, wordt de methode Barthel toegepast, die als de melk niet al te versch is, een voldoende nauwkeurig inzicht in de bacterieele infectie daarvan geeft.

De proef berust hierop, dat een aan melk toegevoegde methyleenblauw-oplossing de blauwe kleur meer of minder snel verliest naarmate het aantal bacteriën in de melk grooter of kleiner is. Barthel, die deze proef het eerst in de practijk heeft aangewend kwam tot de volgende conclusie: Treedt de ontkleuring reeds binnen eenige minuten in, zoo bevat de melk zeker 100 millioen of nog meer bacteriën per kubiekcentimeter, terwijl in die gevallen, waarin de ontkleuring binnen èèn uur tot stand komt, de melk sterk met bacteriën is verontreinigd en eveneens als voedsel voor zuigelingen niet in aanmerking komt. Melk die binnen 3 uren ontkleurt, wordt van geringere kwaliteit beschouwd, terwijl melk, die meer dan 3 uren noodig heeft om bovengenoemde methyleenblauw-oplossing te ontkleuren als goede handelsmelk in aanmerking komt.

De melk moet, behalve dat ze een gering aantal bacteriën moet bevatten ook na aflevering nog eenigen tijd voor huishoudelijke doeleinden geschikt

zijn, m. a. w. zij mag zich niet in een stadium van verzuring bevinden. Hoewel melk, welke in een toestand verkeert, dat zij bij koken schift in den regel ook een hoog bacteriëngehalte bezit en dus een spoedige ontkleuring van het zooeven genoemde methyleenblauw geeft, is ter onderkenning van dezen toestand de bepaling van den zuurgraad het aangewezen hulpmiddel.

In dit verband zij er op gewezen, dat, als de consument melk van goede kwaliteit heeft ontvangen hij in zijn eigen belang, maar ook in dat van den leverancier verplicht is, deze melk in absoluut schoon vaatwerk te bewaren en nimmer met eventueel over gebleven melk van den vorigen dag te vermengen. Geringe melkresten veroorzaken een spoedig zuur worden van het mengsel.

Voorts is het van belang te weten in hoeverre de melk afkomstig is van gezonde koeien. Is dit bij het melkonderzoek niet altijd te constateeren, naast andere proeven geeft de sediment- of Tromsdoffsche leucocythenproef daaromtrent waardevolle gegevens en kan, gevolgd door het microscopisch onderzoek van het sediment, dikwijls tot de ontdekking van bepaalde pathologische en physiologische afwijkingen bij de voor de melkproductie bestemde koeien leiden.

Om de resultaten bij het onderzoek der melk op haar hygiënische waarde voor het publiek dienstbaar te maken zijn voor de bovenbeschreven onderdeelen van dit onderzoek eveneens punten toegekend en wel voor:

de reinheid	de zuurgraad	M-reductase	Sediment
zeer goed 10 p.	4.5 — 7 5 p.	ontkleuring niet	0.3‰ 5 p.
goed 8 „	7.1 — 7.5 4 „	binnen 6 u. 5 p.	0.4‰ 4 „
vrij goed 7 „	7.6 — 8 3 „	3 — 6 u. 4 „	0.5‰ 3 „
voldoende 6 „	8.1 — 8.5 2 „	1 — 3 u. 3 „	0.6‰ 2 „
onvoldoende 4 „	8.6 en meer 1 „	15 min. — 1 u. 2 „	0.6‰ 1 „
vuil 2 „		binnen 15 min. 1 „	
zeer vuil 0 „			

Voor de samenstelling en de hoedanigheid der melk samen kunnen dus $20 + 25 = 45$ punten worden behaald. Uit deze puntenschaal blijkt, dat voor de hoedanigheid der melk een grooter aantal punten wordt toegekend dan voor een goede samenstelling, hetgeen om tweeërlei redenen billijk wordt geoordeeld. Eerstens omdat melk, welke slecht wordt gewonnen en behandeld of vermengd is met producten van zieke dieren een veel grooter gevaar voor de gezondheid van den consument oplevert, dan melk, welke een iets geringere voedingswaarde bezit. In de tweede plaats omdat in ieder goed bedrijf aan de hygiënische voorwaarden eerder kan worden voldaan dan aan de economische, aangezien de veehoudermelkverkooper, onder overigens normale omstandigheden, niet in staat is een van nature minder goede producent tot productie van melk met prima samenstelling te dwingen.

Om
melk te
voorloo
40-45
30-35
20-25
20
Hoev
melk,
worden
gedron
niet w
ze niet
en koe
kookt
zoo de
waar,
vele g
bereikt
bacteri
eiwitst
Deze s
uit tot
zooals
worden
selings
eiwit d
misch
product
lingen-
vergifte
als ool
voede
houdt
gewees
Beha
voorko
vóór h
satie n
Mog
brenge
aan re

Om de waarde der gedurende een geheel jaar in den handel gebrachte melk te kunnen beoordeelen. is hij in verschillende kwaliteiten ingedeeld en voorloopig wel zoo, dat alle melken met:

40-45 punten zijn gerangschikt onder melk van 1e kwaliteit

30-39	"	"	"	"	"	"	2e	"
20-29	"	"	"	"	"	"	3e	"
20	"	"	"	"	"	"	4e	"

Hoewel de melkhygiëne zich tot taak stelt het in den handel brengen van melk, welke ongestraft ongekookt kan worden genuttigd, mag helaas niet worden geadviseerd, dat melk van zg. 1e kwaliteit ongekookt kan worden gedronken. Waarborgen, dat ziekte-kiemen daarin niet voorkomen, kunnen niet worden gegeven. De melk moet dus worden gekookt en voor zoover ze niet direct wordt genuttigd, liefst zoo spoedig mogelijk worden afgekoeld en koel bewaard. Het komt er dus niet op aan, als toch de melk nog gekookt zal moeten worden, van welken leverancier men zijn melk betreft, zoo de samenstelling maar in orde is? Zeer zeker wel, Want al is het waar, dat, als de melk gedurende 3 — 5 minuten goed heeft gekookt — in vele gevallen wordt vrij zeker niet de temperatuur van het kookpunt bereikt — de daarin aanwezige ziektekiemen en een groot deel der andere bacteriën gedood zijn, de sporen van de gewoonlijk in de melk verkomende eiwitsplitsende bacteriën worden bij die temperatuur beslist niet gedood. Deze sporen groeien, als de melk niet direct sterk wordt afgekoeld, weer uit tot vegetatieve vormen die zich snel gaan vermeerderen, daar zij niet, zooals in ongekookte melk, door de normale melkzuurbacteriën in hun groei worden belemmerd. Het zijn vooral de aan de melk afgegeven stofwisselingsproducten der bacteriën en verschillende door sommigen dezer, uit het eiwit der melk vooral, gevormde afbraakproducten (toxinen), welke als chemisch werkzame vergiften buitengewoon gevaarlijk kunnen zijn. Ook deze producten worden niet door koken vernietigd. In Europa wordt de zuigelingen-sterfte in den zomer, voor een deel althans, aan deze zg. ectogene vergiften toegeschreven en het behoeft dan ook geenszins te bevreemden, als ook in de warme tropen menige maagdarmsstoornis bij kunstmatig gevoede zuigelingen 't algemeen bij minder krachtige individuen, verband houdt met bacterieel sterk verontreinigde of oorspronkelijk verontreinigd geweest zijnde melk.

Behalve dan dat na het koken daarin geen pathogene bacteriën meer voorkomen, is de toestand van de melk na het koken afhankelijk van dien vóór het koken m. a. w. een slechte melk kan nimmer, door welke sterilisatie methode ook, tot een goede worden gemaakt.

Moge bovenstaande toelichting er toe bijdragen, dat het in den handel brengen van melk, welke, volgens de maandelijksche publicaties, geregeld aan redelijke eischen voldoet, door het publiek op prijs wordt gesteld,

Preanger-Regentschappen (Gewest). Belastingen. De Raad stelde in zijne vergadering van 29 December 1922 vast,

- 1 eene „Verordening tot heffing van een straatverlichtingsbelasting in het gewest Preanger-Regentschappen „buiten de ressorten waarvoor een gemeenteraad is ingesteld,
- 2 een verordening op de wegenbelasting.

Deze verordeningen zijn afgekondigd in de Javasche Courant van 20 en 23 Februari 1923, No. 15 en 16.

Buitenzorg (Gemeente). Melkhandel. De Raad stelde in zijne vergadering van 7 December 1922 vast eene „Verordening houdende voorschriften op den melkverkoop en de inrichting der melkerijen”.

Deze verordening is afgekondigd in het Extra-bijvoegsel No. 4 van de Javasche Courant van 23 Februari 1923, No. 16.

Tandjoeng-balai (Gemeente). Pasarwezen. De Raad stelde in zijne vergadering van 28 December 1922 vast eene „Verordening op het pasarwezen te Tandjoeng-balai”.

Deze verordening is afgekondigd in het Extra-bijvoegsel No. 4 van de Javasche Courant van 23 Februari 1923, No. 16.

Medan (Gemeente). Ambtenaren. De Raad stelde in zijne vergadering van 14 Februari 1923 vast eene „Verordening regelende de geldelijke gevolgen ten opzichte van de ambtenaren en beambten in dienst van de gemeente Medan wegens hun verblijf in werkelijken verplichten krijgsdienst.

Deze verordening is afgekondigd in het Extra-bijvoegsel No. 4 van de Javasche Courant van 23 Februari 1923, No. 16.

Cultuurgebied Sumatra's Oostkust (Plaatselijke Raad). Wegen. De Raad stelde in zijne vergadering van 15 Januari 1923 vast eene „Verordening betreffende het gebruik maken van wegen en paden onder beheer van den plaatselijken raad van het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra en van de daarbij behoorende glooiingen, bermen, slooten, bruggen, duikers en andere werken”.

Deze verordening is afgekondigd in het Extra-bijvoegsel No. 4 van de Javasche Courant van 23 Februari 1923, No. 16.

Nederland.

Hieronder volgt het deel der memorie van antwoord betreffende Hoofdstuk I der Staatsbegroting voor 1923, waarin gehandeld wordt over de financieele verhouding tusschen Rijk en gemeenten.

„De Commissie is na ernstige overweging op eerlang uitvoerige in haar rapport uiteen te zetten gronden tot de overtuiging gekomen, dat voor de financieele verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten de meest bevredigende oplossing kan worden verkregen, indien als grondslag voor de Rijksuitkeering worden genomen de uitgaven, welke geacht kunnen worden door de gemeenten meer in het algemeen belang te worden gedaan. Intusschen acht de Staatscommissie dit denkbeeld slechts onder zekere voorwaarden praktisch voor uitvoering vatbaar en één dezer voorwaarden bestaat hierin, dat de gemeentelijke begrotingen en rekeningen alle naar gelijke voorschriften worden opgemaakt en zoodanig zijn ingericht, dat zij een zoo juist mogelijk beeld geven van de ten laste der gemeente komende kosten van alle diensttakken afzonderlijk. Indien men aanneemt, dat op zoodanige wijze ingerichte begrotings- en rekeningsvoorschriften (die, naar de Staatscommissie is gebleken, in een vergevorderd stadium van voorbereiding verkeerden), voor het eerst bij het opmaken der gemeentebegrotingen voor 1924 worden toegepast, zullen nog enkele jaren moeten verloopen, vóórdat een nieuw systeem van Rijksuitkeering aan de volgens die voorschriften vastgestelde gemeenterekening kan worden getoetst.

Voor dit tijdperk zou de Staatscommissie een speciale regeling vastgesteld wenschen te zien, welke den overgang vormt van den ouden naar den nieuwen toestand. Tevens zal voorshands voor de eerste twee jaren van dat tijdperk zijn te onderzoeken of en zoo ja in welke gevallen en in welke mate er nog termen bestaan tot toekenning van een nooduitkeering.

De bovenstaande gedachtengang heeft er de Commissie toe geleid de navolgende beginselen te aanvaarden:

1. De Rijksuitkeering krachtens de de Wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* 156) vervalt te beginnen met die over het jaar 1923.

2. Over elk der jaren 1923 tot en met 1926 ontvangen de gemeenten als Rijksuitkeering:

a. een bedrag gelijk aan hetgeen blijkens de vastgestelde gemeenterekening wegens kosten van krankzinnigenverpleging in het jaar waarover de uitkeering loopt zuiver ten laste der gemeente is gebleven, doch niet hooger dan hetgeen te dier zake blijkens de vastgestelde rekening over 1921 zuiver door de gemeente is gedragen;

b. een bedrag gelijk aan de helft der jaarwedden van den burgemeester en den gemeentesecretaris in het jaar waarover de uitkeering loopt.

3. Indien het totaal van de hierboven onder 2a en b vermelde bedragen in een gemeente in een der jaren 1923 tot en met 1926 lager is dan de som waarop die gemeente in het betrokken jaar aanspraak had kunnen maken ingevolge de artt. 1 tot en met 9 van de Wet van

24 Mei 1897, ontvangt die gemeente bovendien een bedrag gelijk aan dat verschil.

4. Behalve de hierboven onder 2 en 3 genoemde bedragen ontvangen de gemeenten, indien en voorzover de financiële toestand zich afspiegelend in den druk der plaatselijke belastingen daartoe aanleiding geeft, als nooduitkeering een bedrag dat voor het jaar 1923 in geen gemeente zal overschrijden het verschil tusschen het totaal der hierboven onder 2 en 3 genoemde bedragen en de uitkeering welke die gemeente over 1922 ontvangt.

Ofschoon de Commissie de gegevens welke zij behoeft om ten aanzien van de schaal, volgens welke de onder 4 genoemde nooduitkeering zal worden berekend, een afgerond voorstel te doen, nog niet ten volle heeft verwerkt en dus wijziging van hare denkbeelden op dit punt nog alleszins mogelijk is, meent zij reeds Uwe Excellentie wel te kunnen mededeelen dat gemeenten waar het totaal van de gemeentelijke inkomstenbelasting en de gemeentelijke opcenten op de Rijksinkomstenbelasting, de personeele belasting en de vermogensbelasting 5 pct. bedraagt van het belastbaar inkomen berekend volgens de kohieren der Rijksinkomstenbelasting, naar haar oordeel in geen geval voor eenige nooduitkeering in aanmerking behoeven te komen, terwijl de volle nooduitkeering bij een druk van meer dan 10 pct. zou kunnen worden toegekend. Voor tusschenliggende gevallen zal dan een schaal zijn te ontwerpen waarbij al naar de belastingdruk toeneemt klassen worden gevormd welke resp. 10, 25, 40, 55, 70, 85 en 100 pct. der maximale nooduitkeering ontvangen.

Ook voor 1924 stelt de Commissie zich voor een soortgelijke regeling van de nooduitkeering in overweging te geven, waarbij echter eenige korting op het in 1923 beschikbaar te stellen bedrag zal zijn toe te passen.

De Commissie beijvert zich de berekeningen, welke nog ter nadere uitwerking van haar advies noodig zijn, zoo snel mogelijk te voltooien. Aangezien echter de gemeenten in het vaststellen harer begrotingen voor 1923 worden bemoeilijkt indien zij omtrent het al of niet ontvangen van een nooduitkeering langer in onzekerheid worden gelaten, heeft de Commissie gemeend voorloopig dit advies aan Uwe Excellentie te moeten uitbrengen. Harrerzijds bestaat tegen openbaarmaking van dit advies geen bezwaar, mits daarbij uitdrukkelijk wordt vastgelegd dat de Commissie hare denkbeelden over de wijze van berekening der nooduitkeering nog zal kunnen wijzigen, indien de uitkomsten van haar thans nog in bewerking zijnd onderzoek daartoe aanleiding zouden moeten geven."

(Uit het Weekblad voor Gemeentebelangen).

Rapp
de Ver
de Ve
welke
gemeen
bij de
het bijz
Lede
Ir. V.
Mr. D
Oss, F
en Mr.
Thar
opgeno
sub-cor
F van
Het
geeft
tot uit
hoe de
De
geheel
In d
om de
en and
de ve
versch
Een
geleerd
niet al
zelve
van co
Zij
bouw
peeren
te ver
te ma
worde
studie

Economisch overheidsbeheer.

Door J. Meijer Azn.

Rapport der Commissie voor Economisch Gemeentebestuur, ingesteld door de Vereeniging van Ned. Gemeenten. In den aanvang van 1921 werd door de Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten een commissie ingesteld, welke tot taak had te onderzoeken in welk opzicht maatregelen door gemeenten zijn te treffen om te strekken tot een economisch beheer bij de gemeenten in het algemeen en bij hare bedrijven en diensten in het bijzonder.

Leden der Commissie waren: Prof. Mr. M. W. F. Treub, Voorzitter, Ir. V. W. van Gogh, Ir. E. Hijmans, Mr. A. v. d. Hoeven, Th. M. Ketelaar, Mr. Dr. M. S. Koster, C. L. M. Lambrechtsen van Rithem, Dr. J. F. van Oss, P. Sikkes, Mr. Dr. W. G. A. van Sonsbeeck, J. J. L. M. Verwiel en Mr. J. A. de Wilde.

Thans is aan het bestuur der Vereeniging een eerste rapport uitgebracht, opgenomen in het maandschrift „Gemeentebestuur”, samengesteld door een sub-commissie uit de heeren Ir. V. W. v. Gogh, Ir. E. Hijmans en Dr. J. F. van Oss.

Het rapport bevat vier hoofdstukken en daarna conclusies. Hoofdstuk I geeft een inleiding, hoofdstuk II behandelt de tot dusver gedane pogingen tot uitgaaf-analyse, hoofdstuk III het werk der deskundigen, hoofdstuk IV hoe de gemeenten de zaak moeten aanpakken.

De aan het rapport toegevoegde conclusies zijn van de commissie in haar geheel afkomstig.

In de inleiding zegt de commissie, dat zij de mogelijkheid heeft onderzocht om door het naast elkaar plaatsen van cijfers, ontleend aan begrotingen en andere gegevens van een aantal gemeenten, inzicht te verkrijgen omtrent de verhouding tusschen bestede gelden en daarmee bereikte resultaten, in verschillende plaatsen van ons land.

Een voorloopig onderzoek van de beschikbare gegevens heeft haar echter geleerd, dat de indeeling van begrotingen en groepeerings van bedragen niet alleen in bijna elke gemeente verschillend is, doch dat ook de gegevens zelve dikwijls een zoo vaag beeld van den toestand geven dat het trekken van conclusies in het algemeen niet mogelijk is.

Zij licht dit met een bekend voorbeeld omtrent de kosten van scholenbouw nader toe en komt dan tot het besluit, dat, hoezeer ook het groepeeren van cijfers als middel om in het algemeen den drang naar bezuiniging te vergrooten en de pogingen in die richting door beter inzicht doelbewust te maken, moet worden aanbevolen, een dergelijke groepeerings slechts kan worden uitgevoerd door een onderzoek, dat in staat stelt door diepgaande studie van plaatselijke omstandigheden thans samengevoegde cijfers te splitsen

en ontbrekende gegevens aan te vullen. *Een dergelijk onderzoek kan niet geacht worden commissoriale arbeid te zijn.*

Wij mogen wel zeggen, dat ons deze conclusie niet bevreemdt. Hij bevreemdt ons wel, dat de commissie eerst nog een onderzoek heeft moeten instellen om tot dat besluit te komen. Zij die in de practijk der gemeente-financiën werkzaam zijn, in het bijzonder de gemeente-accountants, wisten dit reeds lang. Bovendien is er meermalen in geschrifte op gewezen, dat de tegenwoordige indeeling van begrooting en rekening er niet op ingericht is de gegevens te verschaffen, welke voor de gewenschte groepeerings noodig zijn.

De commissie zegt dan verder, dat het om andere dan de reeds genoemde motieven in hooge mate wenschelijk zou zijn, dat over een zoo breed mogelijk veld stelselmatig analyse van gedane uitgaven plaats vond. Het onderzoek, nl. dat hiervoor noodig is geeft van zelve aanleiding tot een bezien van elke geldbesteding in onmiddellijk verband met het daarmede te bereiken doel, d. w. z. het onderzoek is niet kleiner op te vatten dan als een meest conscientieuse studie van de mogelijk te bereiken zuinigheidsgraad ter plaatse.

De sub-commissie is daarom tot de slotsom gekomen, dat de *analyse van de gemaakte uitgaaf in den vorm van een gedetailleerde nuttige effectsbepaling, het uitgangspunt is voor elke poging tot bezuiniging.*

Alleen door een zoodanige analyse kan vermeden worden, dat door verkeerde of oppervlakkig getrokken conclusies en door een blinde „bezuinigingstactiek” de bezuiniging in haar tegendeel overslaat.

Het komt ons voor, dat deze voor de hand liggende conclusie wel door iedereen, die eeniger mate thuis is in het beheer der gemeente-financiën, zal worden onderschreven. Trouwens, wat hier gezegd wordt is niet nieuw. Jaren geleden werd dit reeds door anderen verkondigd¹⁾.

De commissie bespreekt dan vervolgens, in hoofdstuk II, hetgeen tot dusver gedaan werd om tot een uitgaaf-analyse te komen.

In de eerste plaats de beïnvloeding der openbare meening. Zij wijst er op, dat *constateering van het feit, dat veel geld besteed wordt door publicatie van cijfers uit officiële bescheiden, een scheef beeld vormt en de gelegenheid opent voor tendentieuze conclusies.* Bezuiniging — zegt zij — ten opzichte van de gemeenteuitgaven, kan in het algemeen verkregen worden door verbetering van de interne techniek van het gemeentebestuur.

Ook tegen deze uitspraak zal naar onze meening niemand onzer bezwaren hebben.

Het publiek heeft over deze techniek hetzij geen oordeel, hetzij een oordeel hetwelk door politieke richtingen wordt gesuggereerd, aldus de commissie.

¹⁾ Men zie o. a. Prof. J. G. Ch. Volmer, *Beginnelsen van het beheer en de boekhouding der Gemeentebedrijven*, blz. 18 — 34.

Bezuiniging wil zeggen vermindering van kosten voor de uitvoering van die maatregelen waartoe tengevolge van de algemeene politieke structuur eenmaal besloten is.

Ziehier dus — zegt zij — het vraagstuk der bezuiniging teruggebracht tot een vraagstuk van zuivere organisatie-techniek.

In de tweede plaats bespreekt zij de zuiver ambtelijke commissiën.

Meermalen zijn er zuiver ambtelijke commissies bezig geweest voor het verkrijgen van bezuinigingen op beperkt gebied, pogingen tot samenwerking tusschen verschillende takken van gemeentelijken dienst, etc. Het resultaat hiervan was gering. Roept men in bepaalde kwesties de hulp in van deskundigen op dat gebied, dan ondervindt men veelal hetzelfde.

Als voorbeelden, welke in de vergadering der commissie werden genoemd, werden aangehaald de kwestie van vermindering van het aantal gasfabrieken in een groote gemeente en de behandeling van het „indicateursvraagstuk” in een groote stad.

Die kwesties zouden naar de meening van de rapporteurs *in eenige weken* geheel behandeld kunnen worden door *iemand, die er studie van maakt*.

Hier, dunkt ons, stellen de rapporteurs de zaak wel wat te eenvoudig voor.

Wij deelen volkomen de meening, dat meermalen belangrijke hervormingen in bepaalde takken van dienst of bedrijven afstuiten op de inzichten van de leiders en dat het dan ten slotte zeer moeilijk valt voor een ondeskundig gemeentebestuur een beslissing te nemen.

Ook gebeurt het wel, dat na het inwinnen van een deskundig advies het gemeentebestuur weifelt om een bepaald besluit te nemen. Maar dat dit niet het geval zou zijn, indien de kwesties behandeld zouden zijn door *iemand, die er studie van maakt*, is toch al te naïef. Dan kennen de stellers van het rapport de mentaliteit van tal van gemeentebesturen niet. Welk onderscheid is er dan toch wel tusschen een *deskundige* en *iemand, die er studie van maakt* en die het klaar speelt belangrijke kwesties, zooals de commissie noemt, *in eenige weken* geheel te behandelen. Wie is die alwetende duizendkunstenaar? De efficiency-man?

Laten wij toch het vraagstuk nuchter bekijken. De man, die dagelijks studie maakt van efficiency-vraagstukken, op het gebied van fabrieksorganisatie, zal ongetwijfeld verdienstelijk werk kunnen leveren en menige nuttige wenk kunnen geven. Maar is deze bevoegd en bekwaam het indicateursvraagstuk van een groote stad op te lossen *in eenige weken*. Wij beweren van niet. Als hij de hulp inroept van iemand, die er niet alleen studie van gemaakt heeft, maar ook ervaring bezit op dit gebied en hem de meest geschikte code verstrekt, zal hij de taak vlugger kunnen doen dan anders, doch onmogelijk lijkt het ons dezen arbeid voor een stad als bv. Amsterdam, in eenige weken te verrichten. Met zulke beweringen wordt de deskundigheid van den efficiency-man of den bezuinigingsinspecteur tot

afmetingen, die naderhand tot teleurstelling zouden kunnen leiden. opgeblazen Zal diezelfde man, stel dat hij een bekwaam werktuigkundig ingenieur is, tegelijkertijd een ervaren gastechnicus zijn, die met voldoende kennis van zaken kan oordeelen over de organisatie van een gasfabriek uit technisch oogpunt beschouwd? Of zal hij, stel, dat vraagstukken van administratieve organisatie aan de orde komen, tegelijkertijd een ervaren gemeente-accountant zijn? Dit zou dan toch wel een merkwaardige combinatie van kundigheden en bekwaamheden zijn. Is dit niet in strijd met de steeds toenemende specialiseering, welke wij op elk terrein van wetenschap kunnen waarnemen?

Ten slotte bespreekt het rapport onder ambtelijken commissiën nog de speciale bezuinigingscommissies, waarin behalve eenige leden van het gemeentebestuur en eenige hoofdambtenaren nog een aantal personen uit de burgerij zitting kregen.

Hoewel deze commissies meer waarborg bieden voor objectiviteit dan de zuiver ambtelijke vertoont het werk dier commissies *belemmering*, welke aan elk commissoriaal onderzoek kleeft, nl. *de onmacht om door diepgaande eigen onderzoekingen* vraagstukken op te helderen waaromtrent geen duidelijke gegevens beschikbaar waren.

Hoezeer deze bezuinigings-commissies moeten worden beschouwd als een stap in de goede richting, een definitieve oplossing van de tegenwoordige financiële moeilijkheden der gemeenten is van haar nauwelijks te verwachten, zegt het rapport.

De commissie bespreekt vervolgens onder c. de persoonlijke pogingen van leden van het gemeentebestuur of ambtenaren.

Wij beluisteren hierin een toon, welke wij jaren geleden reeds hoorden klinken toen het gold critiek op het in verschillende gemeenten nieuw ingestelde instituut van verificateur (controleur) der gemeente-financiën of van gemeente-accountant.

De particuliere accountant meende, dat niemand beter de contrôle op de gemeenten kon uitoefenen dan hij. Thans is dit standpunt overwonnen. Ook van die zijde wordt thans erkend, dat de gemeente-accountant een taak heeft te vervullen, waaraan hij zich uitsluitend heeft te wijden, dat voor een richtige vervulling van die functie weer andere eischen van bekwaamheid moeten worden gesteld als aan den particulieren accountant, ook al dienen beiden in vele opzichten dezelfde kundigheden te bezitten.

De gemeente-accountant-ambtenaar, — wij hebben het vroeger reeds in dit blad besproken — kan evenzeer onafhankelijk en onpartijdig zijn plicht doen als een particulier accountant, misschien nog beter. Het hangt in hooge mate af van de wijze, waarop zijn positie is geregeld.

Wij hooren nu in dit rapport weer ongeveer dezelfde bezwaren naar voren komen ten aanzien van de ambtenaren — en ook van leden van het

gemeente
van het

Hij k

Hij

in besla
persone
misschie
leiden
dat er
uitgevo

Nu
worden
bedrijf
menstell
leiding
voorstel
van en
account
van het
analyse
dige le
bezuinig
trokken
bij zijn
het ge
richten
achten
aangew
mocht l

Wij

De a
onderzo
af aan
heeft u
dat zij

De p
ambten
en dat
te geve

De r
den in
Nu

gemeentebestuur — die geroepen worden mede te werken aan verbetering van het gemeentelijk beheer door een grondige uitgaaf-analyse.

Hij komt bijna steeds *in een moeilijk parket*, zeggen de rapporteurs.

Hij heeft andere bezigheden, die een groot deel van zijn aandacht in beslag nemen. Hij weet, dat hij later weer te maken zal hebben met de personen, die bij de kwestie betrokken zijn. Hij moet inlichtingen aannemen, die misschien in bepaalde richting gekleurd zijn, etc., etc. Al deze bezwaren leiden er dan toe, dat er halve en foute voorstellingen gemaakt worden en dat er of van het geheele onderzoek niets terecht komt, of dat het te laat uitgevoerd wordt of dat uit vrees voor collega's, of anderen niets gebeurt.

Nu willen wij gaarne toegeven, dat, wanneer hier ambtenaren bedoeld worden, wier hoofdtaak is het beheer van een of andere tak van dienst of bedrijf te voeren, het niet wenschelijk is, dat zij alleen kosten-analyses samenstellen. Zij moeten hun aandacht te veel concentreren op de dagelijksche leiding van het bedrijf en staan niet altijd even objectief tegenover een voorstel. Zij kunnen evenwel naar onze meening, toegerust met de kennis van en de ervaring in een bepaald bedrijf, in samenwerking met de gemeente-accountant, zeer goede, en onontbeerlijke diensten bewijzen ten behoeve van het onderzoek, dat noodig geoordeeld wordt voor een grondige uitgaaf-analyse. De andere bezwaren deelen wij echter niet. Noch de zelfstandige leider van een bedrijf, noch de zelfstandige gemeente-accountant (of bezuinigingsinspecteur) zal uit vrees voor personen, die bij de kwestie betrokken zijn en waarmede hij later weer te maken heeft zich laten leiden bij zijn adviezen. Dit kan wel verwacht worden — doch is evenmin altijd het geval — van een of ander lid van een gemeentebestuur, dat zich te richten heeft naar de inzichten van zijn politieke partij. Met de rapporteurs achten wij dan ook een wethouder of lid eener raadscommissie allerm minst aangewezen — hoeveel inzicht, hij overigens omtrent bezuinigingsmogelijkheden mocht hebben — om bezuinigingen voor te bereiden en door te voeren.

Wij komen nu aan de kern van het rapport: analyse door deskundigen.

De analyse door deskundigen, die geen andere taak hebben dan het doen van onderzoekingen, is gebleken in Amsterdam een groot succes te zijn. Van begin af aan is de inspectie aldaar beschouwd *als orgaan van B. en W.* dat tot taak heeft uit hun naam controle uit te oefenen: *hen van advies te dienen en te maken, dat zij hunne verantwoordelijkheid tegenover den Raad beter kunnen dragen.*

De positie als vertegenwoordiger van B. en W. heeft gemaakt, dat elke ambtenaar verplicht werd de inspectie alle verlangde inlichtingen te geven en dat men zich bij een nauwkeurig onderzoek hoede verkeerde inlichtingen te geven of tegen te werken.

De rapporteurs doelen hier dus op de in Amsterdam nog niet lang geleden ingestelde functies van bezuinigingsinspecteur.

Nu lijkt het alsof deze functie geheel nieuw is, alsof zij nimmer in het

gemeentelijk beheer is gekend. De commissie heeft zich blijkbaar geen moeite gegeven — wij lezen er althans niets van — om te onderzoeken wat voor dien tijd aan bezuinigingsinspectie in andere gemeenten door ambtenaren, al droegen zij niet den titel van bezuinigingsinspecteur, werd gedaan. Zij had dan te weten kunnen komen, dat in verschillende gemeenten, gemeente-accountants reeds met die taak belast waren. Dezelfde positie en dezelfde taak had reeds vroeger b.v. de verificateur der gemeente-financiën van Arnhem, naast zijn taak van controleur der gemeente-financiën, en thans is aan den tegenwoordigen titularis uitsluitend de taak van bezuinigingsinspecteur opgedragen. Zoo zijn er meer. Bij een goed georganiseerde gemeentelijken accountantsdienst maakt de bezuinigingsinspectie een deel uit van den dienst. Deze dienst moet in staat zijn alle gegevens te verzamelen en uitwerken voor een grondige kosten analyse en is het aangewezen lichaam om voorstellen te doen tot het invoeren van bezuinigingen. Amsterdam had een accountantsdienst en heeft daarnaast bezuinigingsinspecteurs aangesteld, een doctor in de scheikunde, een ingenieur en een accountant. De laatstaangestelde was eerst bij den accountantsdienst werkzaam.

Amsterdam kan door haar groote uitgestrektheid van bemoeiingen zich die afsplitsing van de bezuinigingsinspectie van den accountantsdienst veroorloven. Zij kan naast den accountant een ingenieur als bezuinigingsinspecteur aanstellen, zij kan derhalve de taak specialiseeren. Andere gemeenten zullen dit eenvoudiger moeten doen.

Door duidelijk te doen uitkomen, dat nooit de bedoeling voorzit om in te grijpen in het werk van een directeur, maar alleen om met en naast dezen *studiën te maken, waardoor hijzelf* gebaat zou zijn wat betreft de organisatie van zijn dienst of bedrijf werd van de meesten de medewerking verkregen.

Het kan zijn nut hebben er op te wijzen, aldus het rapport, *dat dit alleen dan gebeurt, wanneer B. en W. achter de inspectie staan*, daar anders enkelen gevonden worden, die trachten de aangegeven maatregelen niet uit te voeren.

Wij beamen dit in zooverre, dat wij erkennen, dat de functie van den gemeente-accountant of bezuinigingsinspecteur zoodanig geregeld moet zijn, dat zij als een volkomen zelfstandig orgaan kan functionneeren.

Een andere vraag is echter of het niet beter ware den ambtenaar-gemeente-accountant of ambtenaar-bezuinigings-inspecteur te beschouwen als orgaan van den Raad.

Wij zijn op grond van onze ervaring in de laatste jaren hoe langer hoe meer tot de overtuiging gekomen, dat deze ambtenaren organen van den Raad moeten zijn en dat hun rapporten tot op zekere hoogte openbaar moeten zijn. Wij hopen in een ander geschrift op dit onderwerp terug te komen.

Het rapport geeft verder een omschrijving van het begrip deskundigheid in dit verband.

Met
de be
te zijn
Het
voor
op een
directe
biblioth
lokaal
zijn v
zinnig
Iets
bureau
het bu
werkza
waarn
onderz
zijn ke
kunne
Het
De
de spe
zijn, o
zoowe
als bu
Wij
derlaa
porteur
bedoe
de tec
of hij
ingeni
opgele
gebied
meene
Na
bedrij
Het
van d
schole
de vr
De

Met deskundige wordt in hoofdzaak iemand bedoeld, die deskundig is in de beoordeeling van gegevens, die hij krijgt. Men behoeft niet deskundig te zijn op een bepaald gebied om daarover een studie te maken.

Het rapport licht dit met enkele voorbeelden toe. Met die voorbeelden voor oogen, het moet toegegeven worden, behoeft men ook geen specialiteit op een of ander gebied te zijn. Of een zitkamer van 7×7 M. voor een directeur van een middelbare school al of niet te groot is, of voor een bibliotheek, die slechts een half uur per dag gebruikt wordt wel een apart lokaal noodig is, of het aantal papiersoorten en formaten beperkt kan worden zijn vragen, die een ieder met gezond verstand en eenige mate van scherpzinnigheid stellen en onderzoeken kan.

Iets moeilijker wordt het — naar onze meening — het werk op de diverse bureaux aan een onderzoek te ontwerpen, als men werkzaamheden van het bureau niet gedaan heeft of de moeilijkheden aan de uitvoering dier werkzaamheden verbonden ternauwernood kent. Hoe grooter het veld van waarneming, hoe meer vergelijkingsmateriaal beschikbaar is en hoe meer de onderzoeker doorkneet is in de practijk van het gemeentelijk beheer, naast zijn kennis van de particuliere onderneming des te beter zullen conclusies kunnen worden getrokken, naar onze meening.

Het rapport bespreekt voorts het werk der deskundigen.

De verkregen resultaten in Amsterdam wijzen er duidelijk op, dat *naast de specialiteiten, die te zorgen hebben voor dienst of bedrijf, andere noodig zijn, die de zaak vooral gaan bekijken van uit het standpunt der efficiency*, zoowel wat betreft de met fabrieken vergelijkbare diensten en bedrijven als bureaux.

Wil men een fabriek bestudeeren, dan dient natuurlijk de technische onderlaag aanwezig te zijn om die studie te kunnen maken, meenen de rapporteurs. De rapporteurs zwijgen over de vraag welke technische kennis zij bedoelen. Welke technische kennis moet hij bezitten om met volledig gezag de techniek van verschillende bedrijven te beoordeelen? Kan elk ingenieur, of hij civiel- dan wel bouwkundig-, werktuigkundig of electro-technisch ingenieur, is met het noodige gezag oordeelen over een vak, waarvoor hij niet opgeleid werd? Kan hij gelijktijdig een specialist zijn in gasbedrijf en op het gebied van burgerlijke bouwkunde? Een efficiency-ingenieur stellig niet. Wij meenen, dat hier te veel de technische kennis op den voorgrond wordt gesteld.

Naar onze meening dient men voor technische vraagstukken van speciale bedrijven en van bijzonderen aard speciale technische adviseurs te raadplegen.

Het rapport somt een aantal bezigheden en taken op, die tot het werk van de bezuinigingsinspecteurs behooren, betrekking hebbende op gebouwen, scholen, aankoop, bedrijven en administratie en bespreekt dan ten slotte de de vraag hoe de gemeenten de zaak moeten aanpakken.

De commissie meent, dat de oplossing van het bezuinigingsvraagstuk er

in ligt zich de medewerking te verschaffen van deskundigen. Voor groote gemeenten acht zij bezuinigingsinspecteurs wenschelijk, die in sommige gevallen bovendien van de diensten van buitenstaande adviseurs gebruik zullen kunnen maken.

Voorts meent zij, dat voor gemeenten van middelmatigen en kleinen omvang het aanbeveling verdient, dat meerdere gemeenten zich combineeren, opdat gezamenlijk een inspectie in het leven kan worden geroepen. Voor de kleine gemeenten zou een dergelijke combinatie een groot aantal deelnemers moeten omvatten.

Schrikt men terug voor het aanvaarden van de verplichtingen, die de definitieve instelling eener inspectie meebrengt, nl. het in dienst nemen van ambtenaren, dan zou men volgens de rapporteurs hulp van een deskundige kunnen inroepen, die voorloopig opdracht krijgt om een analyse van de gemeente-uitgaven te maken en aan de hand daarvan na te gaan in hoeverre en op welke punten een blijvende bezuinigingsinspectie nut zou kunnen afwerpen.

Een collectieve bezuinigings-inspectie zou kunnen worden uitgevoerd, hetzij door een aan te stellen ambtenaar, hetzij door een opdracht aan buitenstaanders. Hiermee eindigt het rapport en daarna volgen de conclusies.

Wij wenschen thans onze beschouwingen te eindigen met het voornemen om nog nader terug te komen op de vraag hoe de gemeenten de zaak moeten aanpakken en of de door de commissie aan de hand gedane oplossing in een harer conclusiën de beste is.

Uit de „Gemeente Financiën”.

Personalia.

Benoemd werd tot lid van den gewestelijken raad van Kedoe de heer Liem Joe Tiang, kapitein der Chineezten te Magelang.

Officieele Mededeelingen.

Het Bestuur is samengesteld als volgt.

1. J. J. G. E. Rückert,	<i>Voorzitter.</i>
2. G. de Raad,	<i>Secretaris.</i>
3. F. W. M. Kerchman,	<i>Penningmeester.</i>
4. W. J. A. C. Bins.	Bestuurslid voor Batavia.
5. E. J. Eggink,	„ „ Batavia.
6. Th. B. A. Faubel,	„ „ Soerabaia.
7. B. Coops,	„ „ Bandoeng.
8. D. Baron Mackay,	„ „ Medan.
9. R. Sastrowidjono,	„ „ Djocjakarta.

Leden van het dagelijksch bestuur afd. Sumatra's Oostkust :
D. Baron Mackay, Voorzitter en G. Jansen, Secretaris-Penningmeester,
Het geheele Bestuur bestaat uit 6 leden.

* *

Het tarief voor advertenties in het Tijdschrift is als volgt:
Prijzen der advertenties per keer.

Aantal plaatsingen per jaar	Geheele pagina	Halve pagina	Kwart pagina	Achter- en binnenzijden omslag geheele pagina
6	f 10.—	f 6.—	f 3.50	f 15.—
12	„ 9.50	„ 5.50	„ 3.—	„ 13.50
24	„ 9.—	„ 5.—	„ 2.50	„ 12.—

De abonnementsprijs voor dit orgaan bedraagt f 15.— per jaar.

* *

Copy voor elk nummer van dit tijdschrift dat op den 1sten der maand
verschijnt, wordt ingewacht uiterlijk op den 16en der voorafgaande maand,
copy voor het nummer van den 16en, uiterlijk op den 1sten der maand.

* *

Het honorarium voor artikelen in het orgaan bedraagt voor hoofdartike-
len f 5.— per bladzijde druks (gedeelten eener bladzijde naar evenredigheid)
en voor z.g. Decentraliana-berichten f 3.50 per bladzijde druks.

* *

L

J.

S
a

Onru
Dece
Offic

D
viset
zelfd
heef
wor

D
beric
Res
bele
deel

V
mee
rede
sliss